

**ΕΓΓΡΑΦΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ**

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

Οι μεταφράσεις του αρχικού κειμένου του εγγράφου παραχωρούνται από την ΕΤΑΑ μόνο για την ευκολία του αναγνώστη. Ενώ η ΕΤΑΑ έχει μεριμνήσει για την εξασφάλιση της αυθεντικότητας της μετάφρασης, η ΕΤΑΑ δεν εγγυάται ή αποδέχεται την ακρίβεια της μετάφρασης. Στήριξη σε όποια τέτοια μετάφραση γίνεται με ευθύνη του αναγνώστη. Σε καμία περίπτωση η ΕΤΑΑ, το προσωπικό ή αντιπρόσωποι της φέρουν ευθύνη προς τον αναγνώστη ή οποιονδήποτε άλλο για οποιαδήποτε ανακρίβεια, λάθος, παράλειψη, διαγραφή, ελάττωμα ή / και οποιαδήποτε τροποποίηση οποιουδήποτε περιεχομένου της μετάφρασης, ανεξάρτητα από την αιτία, ή για οποιεσδήποτε ζημιές που προκύπτουν από αυτό. Σε περίπτωση οποιασδήποτε διαφοράς ή αντίφασης μεταξύ της Αγγλικής και της μεταφρασμένης έκδοσης, η Αγγλική έκδοση υπερισχύει.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΣΥΝΟΨΗ	3
1 ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ.....	6
1.1 ΤΡΕΧΟΝ ΧΑΡΤΟΦΥΛΑΚΙΟ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ.....	6
1.2 ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΩΝ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΩΝ	6
2 ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	6
2.1 ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	6
2.2 ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	7
2.3 ΠΛΑΙΣΙΟ ΔΙΑΡΦΡΩΤΙΚΩΝ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΩΝ	9
2.4 ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ	10
2.5 ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	13
2.6 ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	14
2.7 ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ ΚΑΙ ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΛΛΑΓΗΣ ΚΛΙΜΑΤΟΣ	15
3 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΙ	16
3.1 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ	16
3.2 ΒΑΣΙΚΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ	17
3.3 ΠΙΘΑΝΟΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΣΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΕΘΝΙΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	32
3.4 ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΩΝ ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ	32
3.5 ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΤΑΑ ΣΤΗΝ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΠΟΠ ΚΑΙ ΤΙΣ ΠΟΛΥΜΕΡΕΙΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ.....	34
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1 - ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	35
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2 – ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ	41
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3 – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΩΝ ΠΡΟΚΛΗΣΕΩΝ.....	42
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 4 – ΝΟΜΙΚΗ ΜΕΤΑΒΑΣΗ	47

ΣΥΝΟΨΗ

Η Κύπρος έχει δεσμευτεί και εφαρμόζει τις αρχές της πολυκομματικής δημοκρατίας, του πλουραλισμού και της οικονομίας της αγοράς σύμφωνα με τους όρους που καθορίζονται στο άρθρο 1 της συμφωνίας ίδρυσης της Τράπεζας.

Η Κύπρος χτυπήθηκε από βαθιά κρίση το 2012, αποκαλύπτοντας σημαντικά ελαττώματα στην δομή των αγορών και των θεσμών της αγοράς, ιδιαίτερα στον τραπεζικό τομέα. Η οικονομία έχει σημειώσει απότομη πτώση τα τελευταία δυο χρόνια εξαιτίας της κρίσης και της επακόλουθης εισαγωγής των αναγκαίων μέτρων λιτότητας, αλλά θετικά σημάδια εμφανίστηκαν το 2014. Η διεθνής κοινότητα στηρίζει την Κύπρο με ένα πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής («ΠΟΠ») 10 δισεκατομμυρίων ευρώ, το οποίο διαχειρίζονται η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και το ΔΝΤ. Παρότι ο συνασπισμός των πολιτικών κομμάτων που εκπροσωπούνταν στην κυβέρνηση έχασε την τυπική πλειοψηφία στο κοινοβούλιο το Μάρτιο του 2014, υπάρχει επαρκής στήριξη για την κυβέρνηση, με επικεφαλής τον Πρόεδρο που εκλέχτηκε το 2013 για θητεία πέντε ετών, ώστε να συνεχίσει την εφαρμογή του συνολικού προγράμματος μεταρρυθμίσεων, ιδίως τα μέτρα που έχουν συμφωνηθεί υπό το ΠΟΠ.

Οι προσπάθειες για την επανένωση του νησιού συνεχίζονται, έχοντας λάβει ώθηση αφότου οι ηγέτες της ελληνοκυπριακής και τουρκοκυπριακής κοινότητας συμφωνήσαν στις 11 Φεβρουαρίου 2014 σχετικά με το κείμενο μιας κοινής δήλωσης για τη συνέχιση πλήρων διαπραγματεύσεων για μια ολοκληρωμένη πολιτική λύση. Μέχρι στιγμής, ωστόσο, δεν υπήρξε πρόοδος στον περιορισμό του χάσματος ανάμεσα στις θέσεις των δυο πλευρών, και η *de facto* διαίρεση του νησιού συνεχίζεται.

Παρότι η Κύπρος είναι μέλος της ΕΕ από τον Μάιο 2004, βασικά διαρθρωτικά προβλήματα δεν αντιμετωπίστηκαν επαρκώς ούτε στην προενταξιακή περίοδο ούτε στα χρόνια που ακολούθησαν αμέσως μετά την ένταξη. Η ισχυρή οικονομική ανάπτυξη του 2004-08 βασίστηκε σε μια δυσβάστακτη πιστωτική επέκταση, σε συνδυασμό με ανεπαρκή πρότυπα διακυβέρνησης και εποπτείας στον τραπεζικό τομέα. Η ιδιωτικοποίηση και ο εκσυγχρονισμός των υπηρεσιών κοινής ωφέλειας και των δημόσιων υποδομών έχουν μείνει πίσω συγκριτικά με άλλες χώρες, ενώ προβλήματα στο επιχειρηματικό περιβάλλον, όπως δυσκολίες στην εγγραφή περιουσιακών στοιχείων, την εκτέλεση των συμβάσεων και την εφαρμογή της πτώχευσης, έχουν καθυστερήσει την ανάκαμψη.

Από τότε, ωστόσο, που τέθηκε σε εφαρμογή το ΠΟΠ, έχουν γίνει μεγάλα βήματα στην εφαρμογή διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων. Οι κύριες τράπεζες έχουν κάνει πρόοδο στα προγράμματα τους για την αναδιάρθρωση και στην προσέλκυση απαραίτητων νέων κεφαλαίων. Στον κοινωνικό τομέα, η κυβέρνηση εφαρμόζει μια σειρά κρίσιμων μεταρρυθμίσεων, εξισορροπώντας την ανάγκη για μείωση των δαπανών σε πιο βιώσιμα επίπεδα με κριτήρια κοινωνικής προστασίας. Προετοιμάζονται σχέδια για την ιδιωτικοποίηση ενός αριθμού βασικών κρατικών επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένης της εταιρίας τηλεπικοινωνιών και, με την άροδο του χρόνου, του τομέα της ενέργειας, καθώς και για την παραχώρηση δικαιωμάτων λειτουργίας στον λιμενικό τομέα.

Οι βασικές εναπομείνουσες διαρθρωτικές προκλήσεις στην Κύπρο περιλαμβάνουν:

- Την αποκατάσταση της ευρωστίας του κυπριακού τραπεζικού τομέα και της εμπιστοσύνης των καταθετών και της αγοράς. Αυτό θα απαιτήσει ριζική αναδιάρθρωση των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, ενίσχυση της εποπτείας και προσέλκυση νέων κεφαλαίων στο τραπεζικό σύστημα.

- *Ολοκλήρωση του προγράμματος ιδιωτικοποίησης.* Είναι σημαντικό να γίνει ορατή πρόοδος τον ερχόμενο χρόνο στην ιδιωτικοποίηση της εταιρίας τηλεπικοινωνιών και τις παραχωρήσεις δικαιωμάτων λειτουργίας λιμένων, και να γίνουν προετοιμασίες για την ιδιωτικοποίηση στον τομέα της ενέργειας.
- *Βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος.* Η επιχειρηματική ανάπτυξη έχει καθυστερήσει λόγω προβλημάτων με την εκτέλεση συμβάσεων, και οι προηγούμενοι νόμοι περί αφερεγγυότητας και κατασχέσεων ήταν πλήρως ανεπαρκείς για το συγκεκριμένο πρόβλημα. Η έγκριση και εφαρμογή νέων νόμων σε αυτούς τους τομείς αποτελεί άμεση ανάγκη.

Ο πρωταρχικός στρατηγικός στόχος της Τράπεζας στην Κύπρο είναι να υποστηρίξει τη μετάβαση με βελτίωση των θεσμών και της αγοράς και με βαθιά οικονομική αναδιάρθρωση. Αυτό με τη σειρά του θα μπορούσε να βοηθήσει τη χώρα να ξεπεράσει την βαθιά οικονομική και χρηματοπιστωτική κρίση, σε συμφωνία με τους στόχους του ΠΟΠ. Σε συνάρτηση με το αίτημα της κυπριακής κυβέρνησης όπως η εμπλοκή της Τράπεζας να είναι προσωρινή και η Τράπεζα να μην εμπλακεί σε νέες δραστηριότητες στην Κύπρο μετά το 2020, η προτεινόμενη στρατηγική προϋποθέτει σημαντικές πρώιμες ενέργειες για την υποστήριξη της αναδιάρθρωσης του χρηματοπιστωτικού τομέα των ιδιωτικοποιήσεων, και της αναδιάρθρωσης των επιχειρήσεων.

Η Τράπεζα θα είναι ενεργή σε ολόκληρη την επικράτεια του νησιού με χρηματοπιστωτικές και επιχειρηματικές συμβουλές για την αναδιάρθρωση του ιδιωτικού τομέα και την επέκταση των αγορών. Εάν προκύψει η ευκαιρία, η Τράπεζα θα υποστηρίξει επίσης δικονομικά προγράμματα.

Οι δραστηριότητες της Τράπεζας θα επικεντρωθούν σε τρία κύρια θέματα, ως ακολούθως:

- Θέμα 1: υποστήριξη για την αναδιάρθρωση του χρηματοπιστωτικού τομέα, για την αύξηση της ανθεκτικότητας, την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης, και την βελτίωση της εταιρικής διακυβέρνησης.
- Θέμα 2: υποστήριξη για τις ιδιωτικοποιήσεις, ενσωματώνοντας όλες τις δραστηριότητες μέσω των οποίων η Τράπεζα θα μπορούσε να υποστηρίξει την εφαρμογή του προγράμματος ιδιωτικοποιήσεων της κυβέρνησης, καθώς και τη διευρυμένη χρήση ιδιωτικών παραχωρήσεων δικαιωμάτων και συμπράξεων δημοσίου και ιδιωτικού τομέα, ώστε να αυξηθεί ο ανταγωνισμός και τα κριτήρια επιχειρησιακής αποτελεσματικότητας.
- Θέμα 3: υποστήριξη για αναδιάρθρωση των επιχειρήσεων, περιλαμβάνοντας βοήθεια με την αναδιάρθρωση και χρηματοδότηση των επιχειρήσεων ώστε να ενισχυθεί η ανταγωνιστικότητα και η διαφοροποίηση της τοπικής οικονομίας σε όλο το νησί, συμπεριλαμβανομένων χρηματοδοτήσεων και συμβουλευτικών υπηρεσιών για μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ), καθώς και την βελτίωση της πρόσβασης σε ηλεκτρικό ρεύμα και την ενίσχυση της αποδοτικής χρήσης των πόρων. Οι επιλεκτικές και επικεντρωμένες προσπάθειες της Τράπεζας για την αναδιάρθρωση των επιχειρήσεων θα συνδέονται στενά με την αναδιάρθρωση του χρηματοπιστωτικού τομέα, καθώς επί του παρόντος δεν υπάρχει σχεδόν καμία ικανότητα ανάληψης κινδύνου από τα κυπριακά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα μετά την κρίση.

Η Τράπεζα θα εργαστεί στο πλαίσιο και συμπληρωματικά τού ΠΟΠ. Η πιθανή συμβουλευτική πολιτική και η ενίσχυση δημιουργίας ικανοτήτων θα είναι ως εκ τούτου περιορισμένες και θα επικεντρώνονται σε στενά όρια αναδιάρθρωσης του χρηματοπιστωτικού τομέα, συμπεριλαμβανομένης της αναδιάρθρωσης του χρέους του ιδιωτικού τομέα και της διαχείρισης μη εξυπηρετούμενων δανείων, καθώς και στην ιδιωτικοποίηση και σε θέματα σχετικά με την ιδιωτική παραχώρηση, την πιο βιώσιμη και αποδοτική χρήση ενέργειας και υδάτινων πόρων, και την πρόσβαση σε χρηματοδότηση και παροχή συμβουλών για ΜΜΕ, και θα συντονίζονται μέσω της Ομάδας Στήριξης για την Κύπρο («SGCY») της ΕΕ, καθώς και μέσω της συνεργασίας του γραφείου της ΕΤΑΑ με αντιπροσώπους των διεθνών συμβαλλομένων μερών που σχετίζονται με το ΠΟΠ και τους μόνιμους εμπειρογνώμονες της ΕΕ στην Κύπρο. Οι δράσεις της Τράπεζας σχετικά με τις ΜΜΕ μέσω κυπριακών εμπορικών τραπεζών θα επιδιώξουν συμπληρωματικότητα με τις παροχές του Ομίλου της ΕΤΕπ.

Οι δραστηριότητες της Τράπεζας στο βόρειο μέρος της Κύπρου θα γίνονται σε συντονισμό με την ΕΕ και άλλους χρηματοδότες μέσω της ανταλλαγής πληροφοριών ώστε να εξασφαλιστεί η συμπληρωματικότητα και να αποφευχθούν οι επικαλύψεις, και αναμένεται να περιλαμβάνουν συγχρηματοδότηση τεχνικής βοήθειας για την χρηματοδότηση και παροχή συμβουλών των ΜΜΕ από τους χρηματοδότες, και πιθανή συγχρηματοδότηση κοινοτικών έργων.

Σύμφωνα με την απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου ότι η Τράπεζα δεν θα εμπλακεί σε νέες ενέργειες στην Κύπρο μετά το τέλος του 2020, συστήνω η στρατηγική για την Κύπρο να καλύπτει όλη την περίοδο ως το 2020.

1 ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ

1.1 Τρέχον χαρτοφυλάκιο της Τράπεζας

Αναλογία του ιδιωτικού τομέα: 100%, από τις 31 Μαρτίου 2015

Τομέας	Χαρτοφυλάκιο				
Ποσοστό σε εκατομμύρια ΕΥΡΩ	Αριθμός προγραμμάτων	Χαρτοφυλάκιο	% του Χαρτοφυλακίου	Λειτουργικά περιουσιακά στοιχεία	% των Λειτουργικών περιουσιακών στοιχείων
Χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	1	108	100%	108	100%
Θεματοφύλακας πιστώσεων (τράπεζες)	1	108	100%	108	100%
ΣΥΝΟΛΟ	1	108	100%	108	100%

Πηγή: Πλοηγός επιχειρηματικής απόδοσης ΕΤΑΑ

1.2 Εφαρμογή των προηγούμενων στρατηγικών κατευθύνσεων

Από την έγκριση της Κύπρου ως χώρα εργασιών τον Μάιο 2014, η Τράπεζα δρα στην Κύπρο με βάση την αξιολόγηση της χώρας που έγινε νωρίς το 2014. Η Τράπεζα είχε κάνει μια επένδυση μέχρι το τέλος του Μαρτίου 2015. Ως μέρος της αύξησης κεφαλαίου ενός δις ευρώ από την Τράπεζα της Κύπρου, το μεγαλύτερο χρηματοπιστωτικό ίδρυμα της χώρας, η ΕΤΑΑ πραγματοποίησε επένδυση μετοχικού κεφαλαίου ύψους 107,5 εκατομμυρίων ευρώ σε νεοεκδιδόμενες κοινές μετοχές με δικαίωμα ψήφου το Σεπτέμβριο του 2014, οδηγώντας σε συμμετοχή της ΕΤΑΑ στην Τράπεζα Κύπρου ύψους 5,021 τοις εκατό. Με αυτήν την επένδυση, η ΕΤΑΑ υποστηρίζει την σταθεροποίηση των εργασιών και την εφαρμογή του υπό εξέλιξη σχεδίου αναδιάρθρωσης της Τράπεζας Κύπρου. Ως η μεγαλύτερη τράπεζα της χώρας, η απόδοση της Τράπεζας Κύπρου σχετίζεται σε μεγάλο βαθμό με την οικονομική δραστηριότητα στη χώρα. Η σταθεροποίηση και η επιτυχής αναδιάρθρωση της Τράπεζας είναι κρίσιμη για την πλήρη ανάκαμψη της οικονομίας της χώρας και του υπόλοιπου χρηματοπιστωτικού τομέα. Ως ενεργός μέτοχος, η ΕΤΑΑ θα εργαστεί για την βελτίωση της εταιρικής διακυβέρνησης. Αυτή η επιτυχημένη αύξηση κεφαλαίου ήταν ένα θετικό μήνυμα στις αγορές, παρέχοντας στους επενδυτές την εμπιστοσύνη ότι η αναδιάρθρωση του χρηματοπιστωτικού τομέα στην Κύπρο θα κάνει περαιτέρω πρόοδο μαζί με άλλες μεταρρυθμίσεις υπό το ΠΟΠ.

2 ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

2.1 Πολιτικό πλαίσιο

Ο τρέχον Πρόεδρος που τάσσεται υπέρ των μεταρρυθμίσεων, Νίκος Αναστασιάδης, και ο οποίος έχει την στήριξη του μεγαλύτερου κεντροδεξιού κόμματος, του Δημοκρατικού Συναγερμού (ΔΗΣΥ), εκλέχτηκε το 2013 για θητεία πέντε ετών. Το αποτέλεσμα των εκλογών στο ευρωπαϊκό κοινοβούλιο στο τέλος του Μαΐου 2014 επιβεβαίωσε το status quo στην ισορροπία των πολιτικών δυνάμεων. Κανένα αντι-μνημονιακό, εθνικιστικό-λαϊκιστικό ή ακροδεξιό πολιτικό κόμμα δεν κατάφερε να λάβει καμία έδρα στο ευρωπαϊκό κοινοβούλιο από την Κύπρο. Παρότι ο συνασπισμός πολιτικών κομμάτων που αντιπροσωπεύονται στην κυβέρνηση του Αναστασιάδη έχουν χάσει την τυπική πλειοψηφία στο κοινοβούλιο μετά την αποχώρηση του κεντροδεξιού ΔΗΚΟ από την κυβέρνηση το Μάρτιο του 2014, υπάρχει

επαρκής στήριξη εκεί για την συνέχιση της εφαρμογής των μέτρων που συμφωνήθηκαν υπό το ΠΟΠ. Το υπάρχον προεδρικό σύστημα είναι σε θέση να αντιμετωπίσει τους κινδύνους της πολιτικής αποσταθεροποίησης ως αποτέλεσμα πιθανών αλλαγών στην ισορροπία των πολιτικών δυνάμεων στο κοινοβούλιο. Ένας άλλος σταθεροποιητικός παράγοντας είναι η ύπαρξη μιας σχετικά σταθερής και ικανής δημόσιας διοίκησης, ανθεκτικής σε πολιτικά υποκινούμενες αλλαγές στα κορυφαία κλιμάκια της κυβέρνησης.

Οι προσπάθειες για την επανένωση του νησιού συνεχίζονται, έχοντας λάβει ώθηση αφότου οι ηγέτες της ελληνοκυπριακής και τουρκοκυπριακής κοινότητας συμφωνήσαν στις 11 Φεβρουαρίου 2014 σχετικά με το κείμενο μιας κοινής δήλωσης για τη συνέχιση πλήρων διαπραγματεύσεων για μια ολοκληρωμένη πολιτική λύση. Ο διακανονισμός θα πρέπει να βασίζεται σε μια δικοινοτική, διζωνική ομοσπονδία με πολιτική ισότητα όπως αυτή καθορίζεται στα σχετικά ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών και τις συμφωνίες υψηλού επιπέδου. Μέχρι στιγμής, ωστόσο, δεν υπήρξε πρόοδος στον περιορισμό του χάσματος ανάμεσα στις θέσεις των δυο πλευρών όσον αφορά ένα ευρύ φάσμα θεμάτων. Η *de facto* διαίρεση του νησιού συνεχίζεται. Οι αυξημένες πολιτικές ευαισθησίες και στις δυο πλευρές συνοδεύονται από διαμάχες όσον αφορά τίτλους/δικαιώματα ιδιοκτησίας, οι οποίες χρονολογούνται από τις ένοπλες συγκρούσεις.

2.2 Μακροοικονομικό πλαίσιο¹

Η κυπριακή οικονομία έχει σημειώσει ραγδαία συρρίκνωση τα τελευταία δυο χρόνια, αλλά θετικά σημάδια εμφανίστηκαν το 2014. Η σοβαρή ύφεση είναι σε μεγάλο βαθμό αποτέλεσμα βαθιάς κρίσης στον τραπεζικό τομέα και της εισαγωγής των αναγκαίων μέτρων λιτότητας. Η διεθνής κοινότητα υποστηρίζει την Κύπρο με ένα πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής 10 δισεκατομμυρίων ευρώ: 9 δις ευρώ από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας και 1 δις ευρώ από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ). Το πρόγραμμα διαχειρίζονται η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και το ΔΝΤ. Από το κονδύλι του προγράμματος ύψους 10 δισεκατομμυρίων ευρώ, 1 δις ευρώ έχει ενσωματωθεί ως απόθεμα ασφαλείας για την κάλυψη απρόβλεπτων δημοσιονομικών αναγκών και 1 δις ευρώ έχει ενσωματωθεί ως απόθεμα ασφαλείας για την κάλυψη απρόβλεπτων αναγκών ανακεφαλαιοποίησης του τραπεζικού τομέα. Μέχρι στιγμής δεν έχει χρησιμοποιηθεί κανένα από τα δυο αποθέματα ασφαλείας.

Το πραγματικό ΑΕΠ έπεσε κατά 2,4 τοις εκατό το 2012 και 5,4 τοις εκατό το 2013. Τους πρώτους εννέα μήνες του 2014, οι τριμηνιαίοι ρυθμοί ανάπτυξης (εποχικά διορθωμένοι), αν και ακόμα αρνητικοί, έχουν βελτιωθεί σχετικά με προηγούμενα τρίμηνα, και το τρίτο τρίμηνο του 2014 η από έτος σε έτος αλλαγή στο ΑΕΠ ύψους -1,8 τοις εκατό ήταν το καλύτερο αποτέλεσμα από τότε που ξεκίνησε η κρίση. Η οικονομία αντιμετώπισε επίσης σημαντική προσαρμογή του εξωτερικού ισοζυγίου. Μια απότομη μείωση των εισαγωγών (14 τοις εκατό το 2013), σε συνδυασμό με σταθερή απόδοση στους τομείς του τουρισμού και των επιχειρηματικών υπηρεσιών, έχουν συμβάλει στην πτώση του ελλείμματος των τρεχουσών συναλλαγών, στο σημείο που το έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών το 2013 ήταν λιγότερο από το 2 τοις εκατό του ΑΕΠ.

Οι δημοσιονομικοί στόχοι υπό το ΠΟΠ έχουν επιτευχθεί με αξιοσημείωτα περιθώρια. Το έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης² μειώθηκε από 6,4 τοις εκατό του ΑΕΠ το 2012 σε 4,9 τοις

¹ Η Κύπρος εντάχθηκε στην Ευρωζώνη την 1 Ιανουαρίου 2008.

εκατό του ΑΕΠ το 2013. Μέτρα για την αντιμετώπιση του μισθολογικού κόστους, συμπεριλαμβανομένων, μεταξύ άλλων, των περιοριστικών πολιτικών απασχόλησης, περικοπές μισθών και συντάξεων (ένας προοδευτικός συντελεστής μείωσης, εκτός από την οριζόντια μείωση του 3 τοις εκατό) στο δημόσιο τομέα, κατάργηση των επιδομάτων και μια ολοκληρωτική μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού συστήματος συνέβαλαν στη συγκράτηση των δαπανών, ενώ τα έσοδα έχουν ενισχυθεί από τις αυξήσεις στους συντελεστές εταιρικού φόρου (από 10 σε 12,5 τοις εκατό) και του φόρου προστιθέμενης αξίας (κανονικός συντελεστής από 17 σε 19 τοις εκατό, και μειωμένος συντελεστής από 8 σε 9 τοις εκατό) καθώς και αύξηση των ειδικών φόρων και διπλασιασμός του συντελεστή παρακράτησης φόρου στα έσοδα από τόκους. Η διαχείριση των δημοσίων οικονομικών έχει ενισχυθεί μέσω της θέσπισης ενός νόμου δημοσιονομικής ευθύνης και συστημάτων προϋπολογισμού και την ίδρυση ενός ανεξάρτητου δημοσιονομικού συμβουλίου. Παρ' όλα αυτά, το έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης υπερέβη οριακά το 100 τοις εκατό του ΑΕΠ το 2013 (αυξημένο από λιγότερο από 50 τοις εκατό το 2008) και είναι πιθανό να φθάσει γύρω στο 103 τοις εκατό το 2015, σύμφωνα με τις προβλέψεις του Υπουργείου Οικονομικών.

Οι βραχυπρόθεσμες οικονομικές προοπτικές παραμένουν πολύ δύσκολες. Παρά την ανθεκτικότητα της οικονομίας, το 2014 ήταν άλλο ένα έτος ύφεσης, και το ΑΕΠ εκτιμάται ότι μειώθηκε κατά περισσότερο από 2 τοις εκατό για το σύνολο του έτους. Ο χρηματοπιστωτικός τομέας αναστέλλει σημαντικά την οικονομική ανάκαμψη, παρά τις σημαντικές μεταρρυθμίσεις που είναι σε εξέλιξη στο σύστημα. Η αύξηση των πιστώσεων από έτος σε έτος στον ιδιωτικό τομέα είναι αρνητική από τον Μάρτιο του 2013, ενώ τα μη-εξυπηρετούμενα δάνεια ανέρχονται σε περίπου το μισό των συνολικών δανείων. Περαιτέρω δημοσιονομική προσαρμογή ενδέχεται να χρειαστεί για την εξασφάλιση μακροπρόθεσμης δημοσιονομικής σταθερότητας. Σύμφωνα με το βασικό σενάριο, η οικονομία μπορεί να έχει μια μέτρια ανάπτυξη το 2015, με μια πιο σημαντική επιτάχυνση το 2016 και μετά, με βάση τα θετικά αποτελέσματα που έχουν ήδη επιτευχθεί κατά το προηγούμενο έτος για εξαγωγές, ιδιαίτερα στον τουρισμό και τις υπηρεσίες υποστήριξης επιχειρήσεων.

Το αποτέλεσμα υπόκειται σε σημαντικούς κινδύνους. Οι εξαγωγές δεν έχουν δείξει ακόμα ισχυρή ανάκαμψη και ο τομέας του τουρισμού και των άμεσων ξένων επενδύσεων θα μπορούσαν να επηρεαστούν αρνητικά από την περιφερειακή αστάθεια και μια ακόμα ύφεση της Ευρωζώνης. Το απαραίτητο πρόγραμμα εσωτερικών αναδιαρθρώσεων και μεταρρυθμίσεων υπόκειται σε κινδύνους εφαρμογής. Στον χρηματοπιστωτικό τομέα, παραμένουν μεγάλες προκλήσεις για την εξασφάλιση μιας ομαλής διαδικασίας απομόχλευσης του ιδιωτικού τομέα και μιας μείωσης στα τρέχοντα εξαιρετικά υψηλά επίπεδα μη εξυπηρετούμενων δανείων.

Η οικονομία στο βόρειο τμήμα της Κύπρου είναι αισθητά λιγότερο αναπτυγμένη από το υπόλοιπο νησί. Σύμφωνα με μια πρόσφατη έρευνα,³ το κατά κεφαλήν ΑΕΠ στο βόρειο τμήμα της Κύπρου ήταν το 58 τοις εκατό του νότιου τμήματος το 2012, ή 70 τοις εκατό προσαρμοζόμενο σε δείκτες αγοραστικής δύναμης. Έκτοτε, η οικονομία φαίνεται να έχει αυξηθεί μεταξύ 2,5 και 3 τοις εκατό το 2013 και 2014. Ο πληθωρισμός ήταν σχετικά υψηλός σε σχέση με τους περιφερειακούς δείκτες και βρισκόταν γύρω στο 10 τοις εκατό από έτος σε έτος το 2014. Οι κύριοι τομείς περιλαμβάνουν την (τρίτοβάθμια) εκπαίδευση, τον τουρισμό,

² Αυτό βασίζεται στους υπολογισμούς του ΔΝΤ (βλ. Αναφορά Νο. 14/313 του ΔΝΤ, Οκτώβριος 2014). Σύμφωνα με την Eurostat, ο καθαρός δανεισμός στο πλαίσιο του ΕΤΑ έπεσε από 6,4 τοις εκατό του ΑΕΠ το 2012 σε 5,4 τοις εκατό το 2013 (βλ. πίνακα για επίσημα συναλλαγματικά αποθέματα).

³ F.Mullen, A.Apostolides and M.Besim (2014), *The Cyprus Peace Dividend: A Productivity and Sectoral Approach*, Prio Cyprus Centre Report 1/2014.

τον τομέα των κατασκευών και τα ακίνητα, και την γεωργία, αλλά υπάρχει και ένας μεγάλος δημόσιος τομέας που βασίζεται έντονα σε επιδοτήσεις από την Τουρκία.

Διαφορετικές αναλύσεις της οικονομίας στο βόρειο τμήμα της Κύπρου υποδεικνύουν έναν αριθμό αδυναμιών και κινδύνων, και την ανάγκη για ένα νέο μοντέλο ανάπτυξης. Η οικονομία έχει μεγάλο και ανεπαρκή δημόσιο τομέα, ο οποίος βασίζεται ως ένα βαθμό σε επιδοτήσεις από την Τουρκία που ανέρχονται σε ποσοστό μεγαλύτερο του 12 τοις εκατό. Ο τομέας της γεωργίας είναι ευάλωτος στις καιρικές συνθήκες, ενώ η ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα και οι εξαγωγές εμποδίζονται από συνθήκες αδύναμου επιχειρηματικού περιβάλλοντος και περιορισμένη ενσωμάτωση στην παγκόσμια οικονομία.

2.3 Πλαίσιο διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων

Παρότι η Κύπρος είναι μέλος της ΕΕ από τον Μάιο 2004, βασικά διαρθρωτικά προβλήματα δεν αντιμετωπίστηκαν επαρκώς ούτε στην προ-ενταξιακή περίοδο ούτε στα χρόνια που ακολούθησαν αμέσως μετά την ένταξη. Η ισχυρή οικονομική ανάπτυξη του 2004-08 βασίστηκε σε μια δυσβάστακτη πιστωτική επέκταση, σε συνδυασμό με ανεπαρκή πρότυπα διακυβέρνησης και εποπτείας στον τραπεζικό τομέα. Η ιδιωτικοποίηση και ο εκσυγχρονισμός των δημοσίων υπηρεσιών και υποδομών έχουν μείνει πίσω από άλλες χώρες, ενώ προβλήματα στο επιχειρηματικό περιβάλλον όπως δυσκολίες στην καταγραφή ιδιοκτησιών, την επιβολή των συμβάσεων και την εφαρμογή πτώχευσης έχουν καθυστερήσει την ανάκαμψη.

Στο βόρειο μέρος, οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις έχουν μείνει πίσω για πολλά χρόνια. Οι συνολικές δαπάνες του προϋπολογισμού είναι κοντά στο 50 τοις εκατό του ΑΕΠ, ένα μεγάλο μέρος του χρηματοδοτείται από βοήθεια από την Τουρκία, η απασχόληση στον δημόσιο τομέα είναι σε ανεβασμένα επίπεδα και η ποιότητα των δημοσίων υπηρεσιών είναι γενικά φτωχή.

Από τότε που τέθηκε σε εφαρμογή το ΠΟΠ, έχουν γίνει μεγάλα βήματα στην εφαρμογή διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων. Οι κύριες τράπεζες έχουν κάνει πρόοδο στα προγράμματα τους για την αναδιάρθρωση και στην προσέλκυση απαραίτητων νέων κεφαλαίων. Στον κοινωνικό τομέα, η κυβέρνηση εφαρμόζει μια σειρά κρίσιμων μεταρρυθμίσεων, εξισορροπώντας την ανάγκη για μείωση των δαπανών σε πιο βιώσιμα επίπεδα με κριτήρια κοινωνικής προστασίας. Προετοιμάζονται σχέδια για την ιδιωτικοποίηση ενός αριθμού βασικών κρατικών επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένης της εταιρίας τηλεπικοινωνιών και, με την πάροδο του χρόνου, του τομέα της ενέργειας, καθώς και για την προσφορά παραχωρήσεων στον τομέα των λιμένων.

Οι βασικές εναπομείνουσες διαρθρωτικές προκλήσεις στην Κύπρο περιλαμβάνουν:

- *Την αποκατάσταση της ευρωστίας του κυπριακού τραπεζικού τομέα και της εμπιστοσύνης των καταθετών και της αγοράς.* Αυτό θα απαιτήσει ριζική αναδιάρθρωση των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, ενίσχυση της εποπτείας και προσέλκυση νέων κεφαλαίων στο τραπεζικό σύστημα.
- *Ολοκλήρωση του προγράμματος ιδιωτικοποίησης.* Είναι σημαντικό να γίνει ορατή πρόοδος τον ερχόμενο χρόνο στην ιδιωτικοποίηση της εταιρίας τηλεπικοινωνιών και τις παραχωρήσεις δικαιωμάτων λειτουργίας λιμένων, και να γίνουν προετοιμασίες για την ιδιωτικοποίηση στον τομέα της ενέργειας.
- *Βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος.* Η επιχειρηματική ανάπτυξη έχει καθυστερήσει λόγω προβλημάτων με την εκτέλεση συμβάσεων, και οι προηγούμενοι

νόμοι περί αφερεγγυότητας και κατασχέσεων ήταν πλήρως ανεπαρκείς για το συγκεκριμένο πρόβλημα. Η έγκριση και εφαρμογή νέων νόμων σε αυτούς τους τομείς αποτελεί άμεση ανάγκη.

2.4 Πρόσβαση σε χρηματοδότηση

Ιδιωτικές πηγές κεφαλαίου

Η πρόσβαση σε χρηματοδότηση επί του παρόντος είναι δύσκολο να επιτευχθεί για τους περισσότερους πελάτες, καθώς ο τραπεζικός τομέας αντιμετωπίζει τεράστια αναδιάρθρωση και απομόχλευση. Οι περισσότεροι δανεισμοί από τον τραπεζικό τομέα έχουν στερέψει και τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια είναι πάνω από 50 τοις εκατό. Ως αποτέλεσμα, ο χρηματοπιστωτικός τομέας αναστέλλει σημαντικά την οικονομική ανάκαμψη, παρά τις σημαντικές μεταρρυθμίσεις του συστήματος που βρίσκονται σε εξέλιξη. Η από έτος σε έτος μηνιαία αύξηση των πιστώσεων στον ιδιωτικό τομέα είναι αρνητική από τον Μάρτιο 2013.

Στα μέσα του 2013, η μεγαλύτερη τράπεζα, η Τράπεζα Κύπρου, η οποία είχε κηρυχθεί αφερέγγυα, ανακεφαλαιοποιήθηκε μέσω της διάσωσης με ίδια μέσα από ανασφάλιστους καταθέτες. Η δεύτερη μεγαλύτερη τράπεζα, η Λαϊκή, χωρίστηκε σε «καλό» και «κακό» μέρος, και το καλό μέρος συγχωνεύθηκε στην Τράπεζα Κύπρου. Άλλη μια μεγάλη τράπεζα, η Ελληνική Τράπεζα, ανακεφαλαιοποιήθηκε τον Οκτώβριο 2013 με ιδιωτικό κεφάλαιο, ενώ ο συνεργατικός πιστωτικός τομέας σημείωσε σημαντική συγχώνευση και ανακεφαλαιοποίηση νωρίς το 2014. Στα μέσα του 2014, η Τράπεζα Κύπρου ανακοίνωσε ότι είχε προσελκύσει 1 δισεκατομμύριο ευρώ σε νέα κεφάλαια από ιδιωτικές αγορές. Επιπρόσθετα στην αναδιάρθρωση, η επανόρθωση της κατάστασης του τραπεζικού τομέα απαιτεί επίσης καλύτερη εποπτεία. Σύμφωνα με αυτό, οι αρχές ενισχύουν τα εποπτικά πρότυπα στον τραπεζικό τομέα όπως απαιτείται για την είσοδο στον ενιαίο μηχανισμό εποπτείας. Επιπλέον, τα αποτελέσματα του ελέγχου για την ποιότητα περιουσιακών στοιχείων της ΕΚΤ και η άσκηση δοκιμής αντοχής, που εκδόθηκαν τον Νοέμβριο 2014, έδειξαν ότι τα κεφαλαιακά αποθέματα ασφαλείας από τις τέσσερις συστημικά σημαντικές κυπριακές τράπεζες (Τράπεζα Κύπρου, Ελληνική Τράπεζα, Συνεργατική Κεντρική Τράπεζα και RCB), συμπεριλαμβανομένης της ανακεφαλαιοποίησης που ανακοινώθηκε ή συνέβη το 2014, ήταν αρκετά για να καλύψουν τις ανάγκες κεφαλαίου. Υπό ένα δυσμενές σενάριο δοκιμής της αντοχής, μόνο η Ελληνική Τράπεζα είχε ένα μικρό έλλειμμα, αλλά η συγκεκριμένη τράπεζα έχει ήδη θέσει σε εφαρμογή σχέδια για την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου ώστε να καλύψει και με το παραπάνω το έλλειμμα αυτό.

Οι έλεγχοι των κεφαλαίων χαλαρώνουν βασισμένοι σε μια προσέγγιση ενός χάρτη πορείας. Ως μέρος της αρχικής απάντησης των αρχών στην κρίση την άνοιξη του 2013, θεσπίστηκε μια σειρά ελέγχων κεφαλαίου προκειμένου να ανακόψει την πιθανή εκροή κεφαλαίων από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα της χώρας. Αυτοί περιλάμβαναν στενούς περιορισμούς στις αναλήψεις μετρητών μαζί με παρεμφερείς περιορισμούς στις πληρωμές χωρίς μετρητά και τις μεταφορές. Μέχρι τα μέσα του 2014, όλοι οι εγχώριοι περιορισμοί είχαν καταργηθεί ενώ οι εξωτερικοί περιορισμοί είχαν χαλαρώσει σημαντικά. Η κυβέρνηση δεσμεύεται να χαλαρώσει περαιτέρω και εν τέλει να καταργήσει τους εναπομείναντες εξωτερικούς περιορισμούς κεφαλαίων, βασισμένη σε μια προσεχτική επίβλεψη της κατάστασης.

Η Κύπρος έχει επανενταχθεί στις διεθνείς κεφαλαιαγορές. Τον Ιούνιο 2014, 15 μήνες αφότου η Κύπρος χτυπήθηκε από την τραπεζική κρίση και εισήλθε στο ΠΟΠ, η χώρα εξέδωσε ένα πενταετές ομόλογο 750 εκατομμυρίων ευρώ. Το επενδυτικό ενδιαφέρον ήταν σημαντικό και οι προεγγραφές υπερέβησαν σημαντικά την έκδοση, με απόδοση μόλις 4,85 τοις εκατό. Ο

οίκος αξιολόγησης Standard & Poor's αναβάθμισε την πιστοληπτική ικανότητα της Κύπρου σε B.

Παρότι η Κύπρος είναι μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και θεωρητικά πρέπει να απολαμβάνει όλα τα προϊόντα της αγοράς εντός της ΕΕ, η πρόσβαση των κυπριακών τραπεζών και των τελικών δανειοληπτών στις ευρωπαϊκές αγορές έχει περιοριστεί σοβαρά από τις υποβαθμίσεις της πιστοληπτικής ικανότητας της Κύπρου, καθώς και από την κατάσταση του τραπεζικού τομέα.

Οι κεφαλαιαγορές υπόκεινται σε ένα κατακερματισμένο εποπτικό πλαίσιο και υπάρχει πρόβλημα έλλειψης εμπιστοσύνης μεταξύ των συμμετεχόντων στην αγορά. Δεν υπάρχει εύρυθμη λειτουργία της αγοράς χρημάτων και λίγες τράπεζες έχουν μεταξύ τους πιστώσεις. Το δημόσιο χρέος και η αγορά γραμματίων παραμένουν μικρά. Ο ΕΜΣ και το ΔΝΤ παρέχουν τεχνική βοήθεια στην ανάπτυξη της αγοράς ομολόγων.

Κάποιες μεταρρυθμίσεις βρίσκονται σε εξέλιξη ως μέρος του ΠΟΠ. Επιπλέον, έχει σημειωθεί πρόοδος σχετικά με τους κανονισμούς εναλλακτικών επενδύσεων σύμφωνα με την ΕΕ.

Δεν είναι ρεαλιστικό να υποθέσουμε ότι η ΕΕ και άλλες διεθνείς αγορές θα είναι εύκολα προσβάσιμες στην Κύπρο βραχυπρόθεσμα έως μεσοπρόθεσμα, ιδιαίτερα αν το θέμα των μη-εξυπηρετούμενων δανείων παραμείνει άλυτο. Η ΕΤΑΑ και η εμπλοκή των χρηματοδοτών θα πρέπει να επικεντρωθεί αρχικά στην αποκατάσταση της εμπιστοσύνης, συμπεριλαμβανομένου μέσω της υποστήριξης της διαδικασίας ανάλυσης των μη εξυπηρετούμενων δανείων και της ανάπτυξης ενός σαφέστερου πλαισίου για ασφαλείς συναλλαγές στην αγορά χρήματος.

Το χρηματιστήριο έχει 130 εισηγμένες εταιρίες, αλλά χαρακτηρίζεται από σχετικά χαμηλά επίπεδα δραστηριότητας. Παρότι υπάρχει ένα λεπτομερές πρόγραμμα ιδιωτικοποίησης του μικρού αριθμού μεγαλύτερων επιχειρήσεων συμπεριλαμβανομένου του ίδιου του χρηματιστηρίου, αυτό είναι μόνο ένα ενδιάμεσο βήμα για την βελτίωση της πρόσβασης στην χρηματοδότηση για την πραγματική οικονομία. Ενώ η ΕΤΑΑ θα μπορούσε να υποστηρίξει τις μεγαλύτερες ιδιωτικοποιήσεις καθώς και την επίλυση του προβλήματος των μη εξυπηρετούμενων δανείων, η Κύπρος θα μπορούσε επίσης να επωφεληθεί από μια στρατηγική για την περαιτέρω ανάπτυξη μιας παράλληλης αγοράς για την εισαγωγή ΜΜΕ και οχημάτων εναλλακτικών επενδύσεων, καθώς και άλλες μορφές χρηματοδότησης προς τους παραγωγικούς τομείς της οικονομίας, συμπεριλαμβανομένης της ενθάρρυνσης ξένων επενδύσεων.

ΕΕ και πολυμερείς τράπεζες ανάπτυξης

Το χρηματοπιστωτικό πακέτο που κινητοποιήθηκε στο πλαίσιο του προγράμματος οικονομικής προσαρμογής καλύπτει έως και 10 δισεκατομμύρια ευρώ. Ο *Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας (ΕΜΣ)* θα παρέχει έως και 9 δις ευρώ, και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) αναμένεται να συνεισφέρει περίπου 1 δις ευρώ. Σημειώνεται ότι 2 δισεκατομμύρια ευρώ αυτού του πακέτου χρησιμοποιούνται ως απόθεμα ασφαλείας για απρόβλεπτες εξελίξεις. Εκτός από το *ΕΑΠ*, η *Ομάδα Στήριξης για την Κύπρο της ΕΕ (SGCY)* ιδρύθηκε το Μάρτιο 2013 με σκοπό να κινητοποιήσει πόρους της ΕΕ και τεχνική εμπειρογνομosύνη για να βοηθήσει την αποκατάσταση της χρηματοπιστωτικής, οικονομικής και κοινωνικής σταθερότητας και να αντιμετωπίσει τις κοινωνικές επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης.

Τον Ιούνιο 2014, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε μια «συμφωνία εταιρικής σχέσης» με την Κύπρο, στην οποία δηλώνεται η στρατηγική για την βέλτιστη χρήση των ευρωπαϊκών διαρθρωτικών και επενδυτικών ταμείων στην αντιμετώπιση της κρίσης και ενθαρρύνεται η ανάπτυξη προς όφελος της χώρας και του λαού της. Η συμφωνία ανοίγει το δρόμο για την επένδυση 735,6 εκατομμυρίων ευρώ σε χρηματοδότηση συνολικής πολιτικής συνοχής κατά το 2014-2020 (σε σημερινές τιμές, συμπεριλαμβανομένης χρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας) και 132,2 εκατομμύρια ευρώ θα διοχετευθούν στην πραγματική οικονομία της χώρας μέσω της αγροτικής ανάπτυξης. Για να προωθήσει την αλιεία και τον ναυτιλιακό τομέα, η Κύπρος θα παραλάβει 40 εκατομμύρια ευρώ από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας (ΕΤΘΑ). Οι επενδύσεις της ΕΕ θα υποστηρίξουν την κυπριακή οικονομία ώστε να αναδυθεί από την κρίση και θα ενθαρρύνουν την οικονομική δραστηριότητα. Θα βοηθήσουν στην αντιμετώπιση της ανεργίας και θα δώσουν ώθηση στην ανταγωνιστικότητα και την οικονομική ανάπτυξη στηρίζοντας την επιχειρηματικότητα, την καινοτομία, την κατάρτιση και την παιδεία. Επίσης, θα πολεμήσουν τον κοινωνικό αποκλεισμό και θα βοηθήσουν στην ανάπτυξη μιας οικονομίας φιλικής προς το περιβάλλον και με αποδοτική χρήση των πόρων.

Επιπρόσθετα, ο Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 389/2006 του Συμβουλίου (ο «Κανονισμός Βοήθειας») είναι η βάση για τη βοήθεια της ΕΕ προς την τουρκοκυπριακή κοινότητα. Ανάμεσα στο 2006 και το τέλος του 2013, 337 εκατομμύρια ευρώ προγραμματίστηκαν για δράσεις υπό του κανονισμού βοήθειας. Υπό τη βοήθεια της ΕΕ στην τουρκοκυπριακή κοινότητα, η ΕΕ παρέχει χρηματοδότηση, μεταξύ άλλων, για την ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα μέσω επιχορηγήσεων και κάποιες συμβουλευτικές υπηρεσίες για τις ΜΜΕ.

Ο Όμιλος της ΕΤΕπ διαθέτει χαρτοφυλάκιο ύψους περίπου 1,5 δισεκατομμυρίων ευρώ στην Κύπρο με την πλειοψηφία των ενεργειών που έχουν αναληφθεί να βρίσκονται στο δημόσιο τομέα και/ή με κρατικές εγγυήσεις. Τρία προγράμματα εγκρίθηκαν πρόσφατα ή είναι υπό εξέταση: (1) ένα πρόγραμμα διευκόλυνσης του εμπορίου 150 εκατομμυρίων ευρώ, από τα οποία 50 εκατομμύρια ευρώ υπογράφηκαν με την Τράπεζα της Κύπρου. (2) ένα δάνειο 100 εκατομμυρίων ευρώ στο Ταμείο Επιχειρηματικότητας Κύπρου (ΤΕΚ) που θα διαχειρίζεται η ΕΤΕ. Αυτό το πρόγραμμα προβλέπει τη συγχρηματοδότηση με τις τράπεζες και ένα στοιχείο καταμερισμού του κινδύνου. Και (3) ένα πρόγραμμα μέχρι 250 εκατομμύρια ευρώ σε πιστωτικά όρια στις εμπορικές τράπεζες για τη δανειοδότηση των ΜΜΕ, με κρατική εγγύηση.

Το Πρόγραμμα Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών (UNDP) ξεκίνησε το 2009 το πρόγραμμα οικονομικής αλληλεξάρτησης, το οποίο υλοποιείται σε συνεργασία μεταξύ του Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου Κύπρου και του Τουρκοκυπριακού Εμπορικού Επιμελητηρίου και στοχεύει στην ενίσχυση και την τροφοδότηση της οικονομικής αλληλεξάρτησης μεταξύ των δύο κοινοτήτων στην Κύπρο μέσα από ένα ευρύ φάσμα παρεμβάσεων. Αυτό περιλαμβάνει έρευνα, π.χ. την ίδρυση του πρώτου καταλόγου επιχειρήσεων για όλο το νησί, την υποστήριξη κοινών επιχειρηματικών συνεργασιών και την ευαισθητοποίηση του κοινού σχετικά με τα οφέλη της οικονομικής συνεργασίας.

Ο ΔΟΧ, σύμφωνα με την εντολή του ως μέλος της ομάδας της Παγκόσμιας Τράπεζας, επενδύει σε αναπτυσσόμενες χώρες. Το ίδιο ισχύει για την γερμανική Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW). Και τα δυο ιδρύματα σκέφτονται να συμμετάσχουν σε δραστηριότητες στην ίδια την Κύπρο.

2.5 Επιχειρηματικό περιβάλλον και νομικό πλαίσιο

Επιχειρηματικό περιβάλλον

Η Κύπρος έχει ανοιχτή και απελευθερωμένη οικονομία, με σχετικά ευνοϊκό περιβάλλον για επιχειρηματική δραστηριότητα. Η χώρα κατατάσσεται 64^η (από 189 χώρες) στην βαθμολογία της Παγκόσμιας Τράπεζας το 2015 όσον αφορά την ευκολία των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων. Η Κύπρος έχει χαμηλή βαθμολογία στην λήψη ηλεκτρικής ενέργειας, την εγγραφή ιδιοκτησιών και την εκτέλεση συμβάσεων. Επιπλέον, αν και η κατάταξη στην επίλυση της αφερεγγυότητας είναι σχετικά καλή (51η), οι νόμοι περί αφερεγγυότητας και κατάσχεσης και η εφαρμογή τους αποδείχθηκε ανεπαρκής για την αντιμετώπιση των συνεπειών που κληροδότησαν οι πτωχεύσεις και τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια (NPLs) που επέφερε η κρίση. Στα τέλη του Μαρτίου 2014, το επίπεδο των μη εξυπηρετούμενων δανείων έφθασε το 52 τοις εκατό του συνόλου των δανείων, ένα εξαιρετικά υψηλό σύνολο κατά τα διεθνή πρότυπα, και παρέμεινε γύρω στο 50 τοις εκατό μέχρι το τέλος του 2014. Τον Σεπτέμβριο του 2014 το κοινοβούλιο ψήφισε νόμο για τις κατασχέσεις που έχει ως στόχο να μειώσει σημαντικά το χρόνο που απαιτείται για εκποίηση των επιχειρηματικών δανείων και υποθηκών, αλλά, όπως σημειώνεται, ο νόμος αυτός έχει ανασταλεί ακολούθως μέχρι το τέλος του Ιανουαρίου. Στην τελευταία έκθεση για την παγκόσμια ανταγωνιστικότητα του Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ, η Κύπρος κατατάσσεται 58^η από 144 χώρες, χωρίς μεγάλες αλλαγές από την κατάταξη ένα χρόνο πριν. Όπως ήταν αναμενόμενο, η Κύπρος βαθμολογείται χειρότερα στους τομείς του μακροοικονομικού και χρηματοπιστωτικού περιβάλλοντος. Στο βόρειο τμήμα, μια μελέτη από το τουρκοκυπριακό εμπορικό επιμελητήριο (TKEE), χρησιμοποιώντας τη μεθοδολογία του Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ, εντόπισε μια σειρά από προβλήματα ανταγωνιστικότητας, που σχετίζονται κυρίως με εμπόδια στην επιχειρηματική δραστηριότητα, την κακή ποιότητα των υποδομών και την περιορισμένη πρόσβαση στις παγκόσμιες αγορές.

Νομικό πλαίσιο

Μέχρι την ανεξαρτησία το 1960, το νομικό σύστημα της Κύπρου βασιζόταν στο αγγλικό νομικό σύστημα, αλλά τώρα είναι ένας συνδυασμός του Αγγλικού κοινού και αστικού δικαίου. Ως μέλος της ΕΕ, η Κύπρος έπρεπε να μεταφέρει τις οδηγίες της ΕΕ στο εθνικό δίκαιο και υπόκειται στο κοινοτικό κεκτημένο και την εποπτεία των αρμόδιων αρχών της ΕΕ.

Το κυπριακό σύνταγμα προβλέπει αυστηρό διαχωρισμό των εξουσιών μεταξύ των νομοθετικών, διοικητικών και δικαστικών κλάδων. Το δικαστικό σώμα απολαμβάνει την υψηλή εμπιστοσύνη του κοινού και γενικά θεωρείται ανεξάρτητο. Το κράτος δικαίου γενικά τηρείται και το νομικό σύστημα θεωρείται εξελιγμένο, ισχυρό και σαφές. Στο δείκτη οικονομικής ελευθερίας του 2014, η Κύπρος κατατάσσεται ως 46^η στον κόσμο. Πρόκειται για μια συνέχιση της πτώσης που ξεκίνησε το 2012, όταν κατατασσόταν στις είκοσι κορυφαίες του κόσμου. Η οικονομική κρίση του 2013 ανέδειξε μια σειρά από ελλείψεις και αδυναμίες του οικονομικού συστήματος καθώς και του νομικού συστήματος, μερικές από τις οποίες έχουν περιγραφεί με μεγαλύτερη λεπτομέρεια στο κύριο μέρος του νομικού παραρτήματος.

Ενώ το δικαστικό σώμα θεωρείται ανεξάρτητο και αμερόληπτο, η μεταρρύθμιση είναι απαραίτητη και αναλαμβάνει κατά κύριο λόγο να ασχοληθεί με τον αργό ρυθμό των δικαστικών διαδικασιών. Παρά το σχετικά υψηλό επίπεδο εξειδίκευσης των νόμων που σχετίζονται με τις κεφαλαιαγορές, τα φτωχά πρότυπα εταιρικής διακυβέρνησης και εποπτείας του τραπεζικού τομέα έχουν αναγνωριστεί και πρέπει να αντιμετωπιστούν. Το νομικό καθεστώς που ισχύει για την αφερεγγυότητα, αν και εφαρμόσιμο, είναι ωστόσο

ξεπερασμένο. Παραμένει σε μεγάλο βαθμό το ίδιο όπως όταν η Κύπρος απέκτησε ανεξαρτησία. Όμοια με το νομικό πλαίσιο για την ανάληψη ασφάλειας, η μεταρρύθμιση οφείλει να εκσυγχρονιστεί και να επιτρέψει την γενική καταγραφή κάθε είδους ενέχυρου επί κάθε είδους κινητού περιουσιακού στοιχείου ή δικαιώματος σε ένα κεντρικό ηλεκτρονικό μητρώο. Στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων, μερικές μεταρρυθμίσεις είναι αναγκαίες για την αναβάθμιση του νόμου στα πρότυπα των οδηγιών της ΕΕ του 2014. Ως εκ τούτου, ενώ το βασικό νομικό σύστημα θεωρείται καλό, σταθερό και αποτελεσματικό, η μεταρρύθμιση, ωστόσο, είναι αναγκαία σε σημαντικούς τομείς ώστε να ενημερώσει και να ενισχύσει το νομικό περιβάλλον στο σύνολό του.

Βλέπε Παράρτημα 4 για μια πιο λεπτομερή αξιολόγηση του νομικού περιβάλλοντος.

2.6 Κοινωνικό πλαίσιο

Παρά τη βαθιά ύφεση, η Κύπρος παραμένει μια σχετικά ευημερούσα χώρα, με κατά κεφαλήν ΑΕΠ (προσαρμοσμένο σε πρότυπα αγοραστικής δύναμης) στο 86 τοις εκατό του μέσου όρου της ΕΕ το 2013, σύμφωνα με εκτίμηση της Eurostat . Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ - προσαρμοσμένο στη ΜΑΔ - στο βόρειο μέρος του νησιού εκτιμήθηκε σε μια πρόσφατη έρευνα στο 65 τοις εκατό του μέσου όρου της ΕΕ το 2012.⁴ Ωστόσο, ο αντίκτυπος της κρίσης ήταν σοβαρός όσον αφορά στην απώλεια θέσεων εργασίας, ιδιαίτερα για τους νέους (ηλικίας 15-24). Η συνολική ανεργία το Νοέμβριο του 2014 ήταν 15,3 τοις εκατό, ενώ τα επίπεδα της ανεργίας στους νέους ήταν 34,8 τοις εκατό σύμφωνα με τη Eurostat. Και οι δύο δείκτες φαίνεται να είναι σε πτωτική τάση από ιστορικά υψηλά επίπεδα. Το 2013, το ποσοστό των νέων χωρίς επαγγελματική δραστηριότητα, ούτε εκπαίδευση, ούτε κατάρτιση (NEET) αντιπροσώπευαν το 18,7 τοις εκατό του συνολικού πληθυσμού των νέων (15-24 ετών). Ενώ το μορφωτικό επίπεδο συμβαδίζει με τους μέσους όρους της ΕΕ, η ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης (όπως μετρήθηκε από το πρόγραμμα του 2012 για τη διεθνή αξιολόγηση των μαθητών, PISA) βρίσκεται χαμηλά στην κατάταξη.

Σημαντικές κοινωνικές μεταρρυθμίσεις έχουν εισαχθεί για την προστασία ευάλωτων ομάδων. Στο φως της αυξανόμενης ανεργίας και φτώχειας στη διάρκεια της κρίσης, η κυβέρνηση εισήγαγε το 2014 ένα σχέδιο για εγγυημένο ελάχιστο εισόδημα που εξισορροπεί τον στόχο μείωσης της φτώχειας με κίνητρα για να ζητήσουν ή να παραμείνουν στην εργασία. Παράλληλα, η κυβέρνηση έχει κάνει μια σειρά μεταρρυθμίσεων στο συνταξιοδοτικό σύστημα, περιλαμβανομένης αύξησης δύο ετών για τη νόμιμη ηλικία συνταξιοδότησης για πολλές ομάδες, με την ηλικία συνταξιοδότησης να αυξάνεται κάθε πέντε χρόνια, με ισχύ από το 2018, σύμφωνα με τις αλλαγές στο προσδόκιμο ζωής.

Όσον αφορά την κατάταξη της στο δείκτη ισότητας των φύλων (GII), η Κύπρος παίρνει την 23^η θέση. Σύμφωνα με την έρευνα εργατικού δυναμικού της Κύπρου, το 2013, το 67,2 τοις εκατό των γυναικών και το 80,6 τοις εκατό των ανδρών ηλικίας 15-64 ετών συμμετείχαν στο εργατικό δυναμικό. Αυτό είναι σε γενικές γραμμές σύμφωνο με τον μέσο όρο της ΕΕ και υψηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΤΑΑ. Σύμφωνα με την Eurostat, το 2012 το μισθολογικό χάσμα μεταξύ των δυο φύλων στην Κύπρο ήταν στο 16,2%. Οι γυναίκες συγκεντρώνονται κυρίως σε τομείς στους οποίους συνηθίζουν να κυριαρχούν αριθμητικά οι γυναίκες, όπως η δημόσια διοίκηση και οι κοινωνικές υπηρεσίες, ενώ εκπροσωπούνται λιγότερο σε άλλους τομείς, όπως τον τομέα των οικοδομών, τα ορυχεία ή το φυσικό αέριο και την ηλεκτρική ενέργεια. Κρίνοντας από τα περιορισμένα δεδομένα, υπάρχουν λιγότερες γυναίκες

⁴ Mullen et al (2014), op cit.

επιχειρηματίες από τους άνδρες συναδέλφους τους. Η Κύπρος δεν είναι ανάμεσα σε εκείνες τις χώρες λειτουργίας της ΕΤΑΑ όπου το χάσμα μεταξύ των δύο φύλων είναι τόσο μεγάλο. Ωστόσο, όπου είναι εφικτό, η Τράπεζα θα προσπαθήσει να συνεργαστεί με τους πελάτες της για να εξασφαλίσει ότι οι γυναίκες, καθώς και οι άντρες επωφελούνται εξίσου από τις επενδύσεις της Τράπεζας και να ενθαρρύνει την πρόσβαση των γυναικών επιχειρηματιών στα οικονομικά, να στηρίζει την ισότητα των ευκαιριών στο χώρο εργασίας και να προωθήσει την εξέλιξη της σταδιοδρομίας.

2.7 Ενεργειακή απόδοση και το πλαίσιο αλλαγής κλίματος

Η Κύπρος είναι σχετικά ενεργειακά αποδοτική σε σύγκριση με πολλές άλλες χώρες της ΕΤΑΑ, με μάλλον χαμηλά επίπεδα εκπομπών CO₂ ανά κεφαλή/ΑΕΠ (δηλαδή 0,36 CO₂/ΑΕΠ σε σύγκριση με 0,24 για ΕΕ-28 και 2,8 για το Καζακστάν). Ωστόσο, ο τομέας της ενέργειας σε όλο το νησί χαρακτηρίζεται από την πολύ μεγάλη εξάρτηση από εισαγόμενες πηγές ενέργειας, την κυριαρχία των προϊόντων ορυκτών καυσίμων στο ενεργειακό μείγμα, τη συνεχή αύξηση ζήτησης ενέργειας, καθώς και την αύξηση του βαθμού εκμετάλλευσης και διείσδυσης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, αν και είναι απαραίτητες περαιτέρω σημαντικές επενδύσεις σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, και ειδικότερα στην ηλιακή ενέργεια. Επιπλέον, το ενεργειακό σύστημα είναι μικρό και απομονωμένο χωρίς διασυνδέσεις με περιορισμένες ποσότητες υπεράκτιων αποθεμάτων φυσικού αερίου που βρέθηκαν πρόσφατα. Επομένως, η ενεργειακή ασφάλεια είναι ένα σημαντικό θέμα που πρέπει να αντιμετωπιστεί.

Από άποψη προσφοράς, το πετρέλαιο και τα προϊόντα πετρελαίου κυριαρχούν, αντιπροσωπεύοντας το 94% του συνολικού εφοδιασμού πρωτογενούς ενέργειας, καθώς και το 96% της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας το 2013. Το υπόλοιπο 5% είναι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, εκ των οποίων περίπου το 20% εισάγεται με τη μορφή βιομάζας. Τα υψηλά ενεργειακά κόστη υπονομεύουν περαιτέρω τις ιδιωτικές εταιρίες και σημαντικές επενδύσεις στην βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης καθώς και οι εναλλακτικές πηγές ενέργειας είναι επειγόντως απαραίτητες για να αυξηθεί η ανταγωνιστικότητα και να βοηθήσουν τις προσπάθειες αναδιάρθρωσης των επιχειρήσεων.

Από την κρίση της ΕΕ, απαιτείται αναδιάρθρωση του εταιρικού τομέα στην Κύπρο προς ένα βιώσιμο και πιο διαφοροποιημένο οικονομικό μοντέλο, συμπεριλαμβανομένης της υποστήριξης των ΜΜΕ, της ενεργειακής απόδοσης, και της εισόδου των ιδιωτών επενδυτών σε τομείς που κυριαρχούνται από το κράτος, ιδιαίτερα στον τομέα της ενέργειας. Ως κράτος μέλος της ΕΕ, η ενεργειακή πολιτική της Κύπρου συμβαδίζει με την στρατηγική της ΕΕ για την ενέργεια. Σύμφωνα με τον στόχο 20-20-20 της ΕΕ, η Κύπρος αποσκοπεί στην αύξηση της συνεισφοράς των ΑΠΕ στην τελική κατανάλωση ενέργειας στο 13% του συνόλου μέχρι το 2020, και την αύξηση της συνεισφοράς των ΑΠΕ στο 16% της συνολικής παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας και στο 10% της χρήσης της ενέργειας στον τομέα των μεταφορών. Ο εθνικός ενδεικτικός στόχος για εξοικονόμηση ενεργειακής απόδοσης στην κατανάλωση πρωτογενούς ενέργειας το 2020 είναι 14,5% (375.000 τόνους ισοδύναμου πετρελαίου), σε σύγκριση με το εθνικό σενάριο αναφοράς.

Εξετάζοντας τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, η ηλιακή ενέργεια είναι περισσότερο διαθέσιμη από ότι σε όλη σχεδόν την υπόλοιπη Ευρώπη, αν και η τρέχουσα πραγματική πρόσληψη είναι περιορισμένη. Ο στόχος της Κυπριακής Δημοκρατίας για την ηλιακή ενέργεια, συμπεριλαμβανομένων και των φωτοβολταϊκών και της συγκεντρωμένης ηλιακής ενέργειας, υπό ορισμένες προϋποθέσεις υπερβαίνει το 10% μέχρι το 2020, καθιστώντας τον

ως έναν από τους υψηλότερους στις αγορές της ΕΕ, εάν επιτευχθεί. Η κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας στην Κύπρο έχει αυξηθεί δραματικά τα 10 τελευταία χρόνια πριν από την κρίση, κάτι που οφείλεται κυρίως στον κλιματισμό. Σε αυτό το πλαίσιο, υπάρχουν δυνατότητες, ιδίως για την εξοικονόμηση ενέργειας στον κτιριακό τομέα. Οι κανονισμοί ενεργειακής απόδοσης των κτιρίων περιλαμβάνουν την υποχρεωτική εγκατάσταση ενός ηλιακού θερμικού συστήματος για ζεστό νερό σε κατοικίες καθώς επίσης και διατάξεις για την εγκατάσταση ενός φωτοβολταϊκού συστήματος. Η αιολική ενέργεια είναι άλλος ένας τομέας που θα μπορούσε να γίνει αντικείμενο περαιτέρω εκμετάλλευσης υπό τους στόχους του 2020. Επιπλέον, υπάρχει δυνατότητα εκμετάλλευσης της βιομάζας και του βιοαερίου μέσω της χρήσης γεωργικών καταλοίπων, μονάδων απόρριψης αποβλήτων, και δυνατότητα εκμετάλλευσης αερίων εκλυόμενων από χώρους υγειονομικής ταφής από τις μονάδες απόρριψης αποβλήτων.

Εξετάζοντας το κανονιστικό μέτωπο, οι βασικοί τομείς εστίασης περιλαμβάνουν την εφαρμογή κανονισμών της εταιρείας ενεργειακής υπηρεσίας, την αναβάθμιση των προτύπων απόδοσης για κτίρια, συσκευές, προς/πάνω από τις απαιτήσεις της ΕΕ καθώς και την ενίσχυση της αναβάθμισης των κανονισμών διαχείρισης αποβλήτων και ανανεώσιμης ενέργειας.

Όσον αφορά στους πόρους, πολλές περιοχές όλης της Κύπρου πάσχουν από έλλειψη νερού. Η χώρα βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στη βροχή για την παροχή νερού στα νοικοκυριά, και για πολλά χρόνια τώρα ο μέσος ετήσιος αριθμός βροχοπτώσεων μειώνεται. Το αυξανόμενο πρόβλημα του νερού έχει άμεσες συνέπειες για τα αποθέματα νερού, την γεωργία καθώς και για τις βιομηχανίες που καταναλώνουν νερό. Η ζήτηση νερού αυξάνεται ετησίως – ως αποτέλεσμα της αύξησης του τοπικού πληθυσμού και των εισερχομένων τουριστών. Τα φράγματα παραμένουν η κύρια πηγή νερού και για οικιακή και για γεωργική χρήση. Τα ακραία καιρικά φαινόμενα είναι συχνότερα από ό,τι πριν, ενώ οι ξηρασίες προκαλούν έλλειψη και ανεπάρκεια νερού, και δυσμενείς επιδράσεις στην οικονομία, την κοινωνική ζωή και το περιβάλλον. Αυτό θα έχει επιπτώσεις σε κατοικίες και εμπορικά κτίρια.

3 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΙ

3.1 Στρατηγικές Κατευθύνσεις

Ο πρωταρχικός στρατηγικός στόχος της Τράπεζας στην Κύπρο είναι να υποστηρίξει τη μετάβαση με βελτίωση των θεσμών και της αγοράς και με βαθιά οικονομική αναδιάρθρωση. Αυτό με τη σειρά του θα μπορούσε να βοηθήσει τη χώρα να ξεπεράσει την βαθιά οικονομική και χρηματοπιστωτική κρίση, σε συμφωνία με τους στόχους του ΠΟΠ. Σε συνάρτηση με το αίτημα της κυπριακής κυβέρνησης όπως η εμπλοκή της Τράπεζας να είναι προσωρινή και η Τράπεζα να μην εμπλακεί σε νέες δραστηριότητες στην Κύπρο μετά το 2020, η προτεινόμενη στρατηγική προϋποθέτει σημαντικές πρώιμες ενέργειες για την υποστήριξη της αναδιάρθρωσης του χρηματοπιστωτικού τομέα των ιδιωτικοποιήσεων, και της αναδιάρθρωσης των επιχειρήσεων.

Οι δραστηριότητες της Τράπεζας θα επικεντρωθούν σε τρία κύρια θέματα, ως ακολούθως:

Θέμα 1: υποστήριξη για την αναδιάρθρωση του χρηματοπιστωτικού τομέα, για την αύξηση της ανθεκτικότητας, την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης, και την βελτίωση της εταιρικής διακυβέρνησης.

Θέμα 2: υποστήριξη για τις ιδιωτικοποιήσεις, ενσωματώνοντας όλες τις δραστηριότητες μέσω των οποίων η Τράπεζα θα μπορούσε να υποστηρίξει την εφαρμογή του προγράμματος ιδιωτικοποιήσεων της κυβέρνησης, καθώς και τη διευρυμένη χρήση ιδιωτικών παραχωρήσεων δικαιωμάτων και συμπράξεων δημοσίου και ιδιωτικού τομέα, ώστε να αυξηθεί ο ανταγωνισμός και τα κριτήρια επιχειρησιακής αποτελεσματικότητας.

Θέμα 3: υποστήριξη για αναδιάρθρωση των επιχειρήσεων, περιλαμβάνοντας βοήθεια με την αναδιάρθρωση και χρηματοδότηση των επιχειρήσεων ώστε να ενισχυθεί η ανταγωνιστικότητα και η διαφοροποίηση της τοπικής οικονομίας σε όλο το νησί, συμπεριλαμβανομένων χρηματοδοτήσεων και συμβουλευτικών υπηρεσιών για μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ), καθώς και την βελτίωση της πρόσβασης σε ηλεκτρικό ρεύμα και την ενίσχυση της αποδοτικής χρήσης των πόρων. Οι επιλεκτικές και επικεντρωμένες προσπάθειες της Τράπεζας για την αναδιάρθρωση των επιχειρήσεων θα συνδέονται στενά με την αναδιάρθρωση του χρηματοπιστωτικού τομέα, καθώς επί του παρόντος δεν υπάρχει σχεδόν καμία ικανότητα ανάληψης κινδύνου από τα κυπριακά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα μετά την κρίση.

Η Τράπεζα θα είναι ενεργή σε ολόκληρη την επικράτεια του νησιού με χρηματοπιστωτικές και επιχειρηματικές συμβουλές για την αναδιάρθρωση του ιδιωτικού τομέα και την επέκταση των αγορών. Εάν προκύψει η ευκαιρία, η Τράπεζα θα υποστηρίξει επίσης δικονομικά προγράμματα.

Στο βόρειο τμήμα της Κύπρου, η Τράπεζα θα επικεντρωθεί κυρίως στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των τοπικών ιδιωτικών επιχειρήσεων, επεκτείνοντας την εμβέλεια και την ποιότητα των προϊόντων και υπηρεσιών τους, ενδυναμώνοντας την εταιρική τους διακυβέρνηση, και βελτιώνοντας την επιχειρηματική συμπεριφορά τους. Η Τράπεζα θα παρέχει χρηματοδότηση και μέσω ειδικών πιστωτικών ορίων ΜΜΕ καθώς και άμεσα, και η χρηματοδότηση θα συμπληρώνεται με υπηρεσίες παροχής επιχειρηματικών συμβουλών. Η Τράπεζα θα διερευνήσει επίσης την δυνατότητα για ιδιωτικά έργα συγκοινωνιών και ενεργειακά έργα, καθώς και για κοινοτικά προγράμματα υποδομών, τα οποία θα βοηθήσουν να βελτιωθεί η ποιότητα των υπηρεσιών και θα προωθήσουν την εμπορευματοποίηση των δημοσίων υπηρεσιών.

3.2 Βασικές προκλήσεις και δραστηριότητες της Τράπεζας

Θέμα 1: Αναδιάρθρωση χρηματοπιστωτικού τομέα: Ενίσχυση του χρηματοπιστωτικού τομέα για την επίτευξη ανθεκτικότητας, την αύξηση εμπιστοσύνης, και τη βελτίωση της εταιρικής διακυβέρνησης

Μεταβατικές προκλήσεις

- Η διακυβέρνηση και οι εσωτερικοί έλεγχοι στις τράπεζες υστερούν σε σχέση με τα διεθνή πρότυπα και πρέπει να βελτιωθούν. Από τότε που χτύπησε η κρίση έχει πραγματοποιηθεί σημαντική απομόχλευση των τραπεζών, αλλά μια περαιτέρω μείωση του σταθμισμένου ως προς τον κίνδυνο ενεργητικού είναι κρίσιμη για την διατήρηση της φερεγγυότητας του τραπεζικού τομέα.

- Οι τρεις κύριες τράπεζες (Τράπεζα Κύπρου, Ελληνική Τράπεζα, Συνεργατική Κεντρική Τράπεζα) έχουν ανακεφαλαιοποιηθεί αλλά αντιμετωπίζουν σημαντικές προκλήσεις όσον αφορά στη διαχείριση του υψηλού επιπέδου μη εξυπηρετούμενων δανείων (περίπου 50 τοις εκατό του χαρτοφυλακίου). Σχεδόν όλες οι δανειοδοτήσεις στην Κύπρο ήταν με βάση εμπράγματα εξασφαλίσεις παρά βασισμένες στις ταμειακές ροές, περιορίζοντας την πρόσβαση στην χρηματοδότηση για τις ΜΜΕ και καθιστώντας την ανάκτηση σημαντικού μέρους των μη εξυπηρετούμενων δανείων κατά τα επόμενα χρόνια εξαρτώμενη από εκτιμήσεις ακινήτων και τη ρευστότητα στην αγορά ακινήτων.
- Οι εξωτερικοί έλεγχοι κεφαλαίου παραμένουν σε ισχύ, μαζί με κάποιους περιορισμούς περιορισμένης απόσυρσης καταθέσεων. Εάν δεν αρθούν όπως έχει προγραμματιστεί, θα μπορούσαν να υπονομεύσουν περαιτέρω την εμπιστοσύνη στο τραπεζικό σύστημα, αλλά οι επιπτώσεις στη χρηματοπιστωτική σταθερότητα εξακολουθούν να προκαλούν ανησυχία. Παρά την κατάργηση όλων των περιορισμών εγχώριων καταθέσεων και τη σταδιακή χαλάρωση των περιορισμών εξωτερικών συναλλαγών, η χρηματοδότηση παραμένει μια πρόκληση για τις εγχώριες τράπεζες.
- Ο κυπριακός τραπεζικός τομέας έχει περιορισμένη πρόσβαση στις κεφαλαιαγορές από τότε που έγινε η ανακεφαλαιοποίηση των δυο μεγαλύτερων τραπεζών – της Τράπεζας Κύπρου και της Λαϊκής Τράπεζας – μέσω της διάσωσης με ίδια μέσα από τους ανασφάλιστους καταθέτες τους και τη μερική μετατροπή χρεογράφων σε μετοχές.
- Μη τραπεζικές πηγές χρηματοδότησης, όπως η χρηματοδοτική μίσθωση, η πρακτορεία επιχειρηματικών απαιτήσεων, και τα εταιρικά ομόλογα έχουν περιορισμένη εμβέλεια. Η επίτευξη μιας καλά διαφοροποιημένης και σταθερής χρηματοδότησης, βασισμένης στην αγορά, για χρηματοπιστωτική διαμεσολάβηση, ώστε να στηρίξει την πραγματική οικονομία, είναι μια βασική μεταβατική πρόκληση για να ξεπεραστεί η κρίση και για την αναδιάρθρωση του χρηματοπιστωτικού τομέα.

Επιχειρησιακή ανταπόκριση

- Η έγκαιρη μετοχική συμμετοχή της Τράπεζας για να υποστηρίξει την εμπιστοσύνη στον τραπεζικό τομέα θα συνδυαστεί με σημαντικές προσπάθειες για την βελτίωση της εταιρικής διακυβέρνησης. Η επιπλέον συμπλοκή με τράπεζες θα επικεντρωνόταν στην διεύρυνση της πρόσβασης των τοπικών τραπεζών στις αγορές, μέσω της υποστήριξης για την έκδοση καλυμμένων ομολόγων των εμπορικών τραπεζών και άλλων προϊόντων της αγοράς. Η συμμετοχή της Τράπεζας στις κινητές αξίες της αγοράς που έχουν εκδοθεί από τις τοπικές τράπεζες θα είναι καθοριστική στην στήριξη για την επανένταξη των κυπριακών τραπεζών στις κεφαλαιαγορές.
- Τα ειδικά πιστωτικά όρια, για παράδειγμα για τις ΜΜΕ, η ενεργειακή απόδοση και η ηλεκτροπαραγωγή από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, θα χρησιμοποιηθούν για την εισαγωγή βελτιωμένων (βασισμένων στις ταμειακές ροές) πρακτικών δανειοδότησης και για την στήριξη αλλαγών στην εταιρική διακυβέρνηση σε τράπεζες όπου η ΕΤΑΑ δεν θα συμμετάσχει με μετοχικό κεφάλαιο.
- Καθώς χρειάζεται περισσότερος χρόνος για την πλήρη αποκατάσταση της εμπιστοσύνης στον τραπεζικό τομέα όπως και για την αποκατάσταση των πιστωτικών

ροών, η Τράπεζα μπορεί επίσης να εξετάσει τη στήριξη για την αναδιάρθρωση συνεταιριστικών τραπεζών, υποχρεώσεις σχετικά με την κεφαλαιαγορά, χρηματοδότηση σε μη τραπεζικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, και να βοηθήσει τα διαφοροποιημένα χρηματοοικονομικά μέσα με την παροχή εναλλακτικών πηγών χρηματοδότησης για τοπικές επιχειρήσεις.

- Η Τράπεζα μπορεί επίσης να εξετάσει το ενδεχόμενο συγχρηματοδότησης/συνεπένδυσης σε χαρτοφυλάκια ακινήτων ή επενδύσεις μετοχικού κεφαλαίου σε επισφαλή επενδυτικά ταμεία ακίνητης περιουσίας, προκειμένου να παρακινήσει τη ρευστότητα στην αγορά ακινήτων, κάτι το οποίο θα βοηθήσει τελικά τις τράπεζες να μειώσουν τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια τους που σχετίζονται με περιουσιακά στοιχεία.

Πολιτικός διάλογος

Η ενίσχυση της εταιρικής διακυβέρνησης, συμπεριλαμβανομένης της βελτίωσης των κανόνων για την αντιμετώπιση του ξεπλύματος χρημάτων σε τράπεζες-εταίρους, και η αύξηση της εμπιστοσύνης στον χρηματοπιστωτικό τομέα θα υποστηριχθούν επίσης με εστιασμένο πολιτικό διάλογο, σύμφωνα με το εξελισσόμενο ευρωπαϊκό πλαίσιο ανάκαμψης και εξυγίανσης των τραπεζών, και θα συντονιστούν από την Ομάδα Στήριξης για την Κύπρο. Αυτός ο πολιτικός διάλογος, συμπεριλαμβανομένης της πιθανής τεχνικής βοήθειας, αναμένεται να επικεντρωθεί κυρίως στην αναδιάρθρωση των συνεργατικών τραπεζών.

Πλαίσιο αποτελεσμάτων για το Θέμα 1: Αναδιάρθρωση χρηματοπιστωτικού τομέα: Ενίσχυση του χρηματοπιστωτικού τομέα για την επίτευξη ανθεκτικότητας, την αύξηση εμπιστοσύνης και τη βελτίωση της εταιρικής διακυβέρνησης

ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ		ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΔΕΙΚΤΕΣ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ
1.1	Η διακυβέρνηση και οι εσωτερικοί έλεγχοι στις τράπεζες υστερούν σε σχέση με τα διεθνή πρότυπα και η δανειοδότηση γίνεται παραδοσιακά με βάση εμπράγματα εξασφαλίσεις	Βελτίωση της εταιρικής διακυβέρνησης και εισαγωγή βελτιωμένων (βασισμένων στην ταμειακή ροή) πρακτικών δανειοδότησης σε τράπεζες	- Συνδυασμός της έγκαιρης συμμετοχής στο μετοχικό κεφάλαιο σε τράπεζες με την υποστήριξη για τη βελτίωση της εταιρικής διακυβέρνησης. - Χρήση των ειδικών πιστωτικών ορίων για την εισαγωγή βελτιωμένων (βασισμένων στις ταμειακές ροές) πρακτικών δανειοδότησης και για την στήριξη αλλαγών στην εταιρική διακυβέρνηση σε τράπεζες όπου η ΕΤΑΑ δεν θα συμμετάσχει με μετοχικό κεφάλαιο.	- Απόδειξη της επιτυχημένης αναδιάρθρωσης των τραπεζικών πελατών και της εισαγωγής καλής εταιρικής διακυβέρνησης και επιχειρηματικών προτύπων [η βάση ορίζεται σε επίπεδο έργου σε TIM] - Απόδειξη της επιτυχημένης εισαγωγής & ανάπτυξης δανειοδότησης βασισμένης σε ταμειακή ροή σε τράπεζες-πελάτες [ποιοτικός υπολογισμός βασισμένος σε TIM]
1.2	Ανάγκη για την επίτευξη μιας καλά διαφοροποιημένης και σταθερής χρηματοδότησης βασισμένης στην αγορά, για χρηματοπιστωτική διαμεσολάβηση	Αποκατάσταση της πρόσβασης των τραπεζών στις κεφαλαιαγορές, ανάπτυξη μη τραπεζικών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και διαφοροποίηση των χρηματοοικονομικών μέσων για την παροχή εναλλακτικών πηγών χρηματοδότησης για τοπικές επιχειρήσεις.	- Υποστήριξη για την έκδοση καλυμμένων ομολόγων των εμπορικών τραπεζών και άλλων προϊόντων της αγοράς - Συμμετοχή στην αναδιάρθρωση συνεργατικών τραπεζών, χρηματοδοτήσεις σε μη τραπεζικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, και υποστήριξη των διαφοροποιημένων χρηματοοικονομικών μέσων για τις τοπικές επιχειρήσεις.	- Απόδειξη της επιτυχημένης επανεισόδου των κυπριακών τραπεζών στις κεφαλαιαγορές [η βάση είναι το επίπεδο των δραστηριοτήτων της τράπεζας στις κεφαλαιαγορές] - Ποιοτικός υπολογισμός των επιπέδων βελτίωσης του τομέα όσον αφορά στη διαφοροποίηση της χρηματοδότησης για τις τράπεζες, η οποία βασίζεται στην αγορά, και σε μη τραπεζικές χρηματοδοτήσεις για τοπικές

				επιχειρήσεις
<i>Δείκτης πλαισίου: Δ δείκτης ATC για τον τραπεζικό τομέα και τις κεφαλαιαγορές</i>				

Θέμα 2: Ιδιωτικοποίηση: Υποστήριξη του κυβερνητικού προγράμματος ιδιωτικοποίησης για την αύξηση της επιχειρησιακής αποτελεσματικότητας

Μεταβατικές προκλήσεις

- Η συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα στον τομέα τηλεπικοινωνιών ήταν περιορισμένη έως σήμερα. Η κρατική Αρχή Τηλεπικοινωνιών Κύπρου (ΑΤΗΚ – γνωστή ως CyTA) είναι ο κυρίαρχος φορέας στις επιχειρήσεις σταθερής και κινητής τηλεφωνίας. Η CyTA αναμένεται πρώτα να εταιρικοποιηθεί και έπειτα να ιδιωτικοποιηθεί.
- Η Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου (ΑΗΚ) είναι η κρατική κάθετα ολοκληρωμένη δημόσια υπηρεσία, ο μόνος οργανισμός παραγωγής θερμοηλεκτρικής ενέργειας που κατέχει και λειτουργεί τρεις θερμοηλεκτρικούς σταθμούς και είναι υπεύθυνη για την ανάπτυξη και συντήρηση των δικτύων μεταφοράς και διανομής. Απαιτείται ένας αριθμός σημαντικών μεταρρυθμίσεων για τη διευκόλυνση της ιδιωτικοποίησης της ΑΗΚ, ενώ προωθείται η ελευθέρωση του τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας, η αφομοίωση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, και η μείωση των υψηλών τιμών ηλεκτρισμού, ξεκινώντας με τον διαχωρισμό και την αναδιοργάνωση των λειτουργικών δραστηριοτήτων της εταιρίας, την εταιρικοποίηση της ΑΗΚ, ενισχύοντας την ανεξάρτητη λειτουργική δραστηριότητα του διαχειριστή συστημάτων μεταφοράς, του διαχειριστή συστήματος διανομής, και της Ρυθμιστικής Αρχής Ενέργειας Κύπρου (ΡΑΕΚ - CERA), και της υιοθέτησης νέου μοντέλου και κανόνων για την αγορά της ηλεκτρικής ενέργειας. Η κυπριακή κυβέρνηση έχει ξεκινήσει τη διαδικασία αναμόρφωσης και ιδιωτικοποίησης του τομέα παροχής ηλεκτρικής ενέργειας
- Η συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα στην ανάπτυξη υποδομών, μεταξύ άλλων μέσω παραχωρήσεων και ΣΔΙΤ στον τομέα των μεταφορών και παραθαλάσσιων υποδομών και κοινοτικών και περιβαλλοντικών υποδομών, έχει παρουσιάσει μέτρια πρόοδο μέχρι σήμερα. Υπάρχουν σχέδια για την επέκτασή τους και ορισμένοι από τους υποτομείς, ιδιαίτερα των λιμένων και των παραθαλάσσιων υποδομών, καθώς και των κοινοτικών και περιβαλλοντικών υποδομών, θα μπορούσαν να ωφεληθούν σημαντικά από την ανάκαμψη και την αναδιάρθρωση των επιχειρήσεων μέσω της συμμετοχής του ιδιωτικού τομέα. Ταυτόχρονα, πρέπει να βελτιωθεί η δυναμικότητα της Αρχής Λιμένων Κύπρου ώστε να εκπληρώσει τον νέο της κανονιστικό/εποπτικό ρόλο.

Επιχειρησιακή ανταπόκριση

- Η Τράπεζα θα είναι έτοιμη να υποστηρίξει την εταιρικοποίηση και την ιδιωτικοποίηση της Αρχής Τηλεπικοινωνιών Κύπρου. Η Τράπεζα θα μπορούσε να βοηθήσει με τις προσπάθειες εταιρικοποίησης παρέχοντας χρηματοδότηση πριν την ιδιωτικοποίηση, βοηθώντας την ενίσχυση της αξίας της εταιρίας πριν από μια πώληση με κάποια «quick wins» (άμεσα επιτεύξιμα αποτελέσματα) όσον αφορά την οργάνωση, τη δομή κεφαλαίου, τη διακυβέρνηση και τις κεφαλαιουχικές δαπάνες, ή αλλιώς να συμμετάσχει στην τελική ιδιωτικοποίηση.
- Η Τράπεζα θα εξετάσει το ενδεχόμενο παροχής στήριξης μέσω της χρηματοδότησης πριν την ιδιωτικοποίηση στην Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου (ΑΗΚ), στηρίζοντας τον

διαχωρισμό και τις επενδύσεις που στηρίζουν την μεταρρύθμιση του τομέα της ενέργειας, όπως π.χ. μια επένδυση σε έξυπνους μετρητές, καθώς και συμμετοχή στην τελική ιδιωτικοποίηση του τομέα της ενέργειας.

- Η Τράπεζα θα είναι έτοιμη να υποστηρίξει την ιδιωτικοποίηση και άλλων κρατικών φορέων, όπως το χρηματιστήριο της Κύπρου.
- Η Τράπεζα θα αναζητήσει ενεργά τρόπους με τους οποίους θα μπορέσει να υποστηρίξει μια αυξημένη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα στον τομέα των λιμένων και παραθαλάσσιων υποδομών, καθώς και στις κοινοτικές και περιβαλλοντικές υποδομές υπό καθεστώς παραχώρησης. Στο πλαίσιο των νέων διατάξεων σχετικά με τις ΣΔΙΤ, η Τράπεζα θα είναι έτοιμη να υποστηρίξει κατευθείαν με χρηματοδότηση καλά δομημένες ΣΔΙΤ που παρουσιάστηκαν στην αγορά.
- Στο βόρειο μέρος της Κύπρου η Τράπεζα θα διερευνήσει επίσης την δυνατότητα και βιωσιμότητα ιδιωτικών έργων συγκοινωνιών και ενεργειακών έργων, καθώς και για κοινοτικά προγράμματα υποδομών, τα οποία θα βοηθήσουν να βελτιωθεί η ποιότητα των υπηρεσιών και θα προωθήσουν την εμπορευματοποίηση των δημοσίων υπηρεσιών.

Πολιτικός διάλογος

Η Τράπεζα θα είναι έτοιμη να συμπληρώσει τις τρέχουσες προσπάθειες των διεθνών εταίρων στο ΠΟΠ και άλλων ΠΤΑ όσον αφορά τον πολιτικό διάλογο σχετικά με την ιδιωτικοποίηση, μεταξύ άλλων μέσω στοχοθετημένης βοήθειας για σχετική κανονιστική μεταρρύθμιση, όπως στήριξη για την προετοιμασία και εφαρμογή του εθνικού ευρυζωνικού προγράμματος για να επιταχυνθεί η εξάπλωση των ευρυζωνικών δικτύων υψηλής και εξαιρετικά υψηλής ταχύτητας, με επίκεντρο ευρυζωνικούς χρήστες που έχουν προτεραιότητα όπως οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ), ώστε να μεγιστοποιηθούν τα οφέλη της ιδιωτικοποίησης των τηλεπικοινωνιών.

Πλαίσιο αποτελεσμάτων για το Θέμα 2: Ιδιωτικοποίηση: Υποστήριξη του κυβερνητικού προγράμματος ιδιωτικοποίησης για την αύξηση της επιχειρησιακής αποτελεσματικότητας

	ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ	ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΔΕΙΚΤΕΣ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ
2.1	Ιδιωτικοποίηση του τηλεπικοινωνιακού φορέα σταθερής τηλεφωνίας και περαιτέρω ενίσχυση του ανταγωνισμού στην κατηγορία των ενσύρματων γραμμών Ανάγκη για πρόοδο της εταιρικοποίησης και του διαχωρισμού της κρατικής επιχείρησης ηλεκτρισμού και για εισαγωγή ανταγωνισμού του ιδιωτικού τομέα Ενίσχυση της θεσμικής ικανότητας για την ανάπτυξη της ενεργειακής απόδοσης και των προγραμμάτων ανανεώσιμης ενέργειας	Βελτίωση της οικονομικής απόδοσης και απόδοσης διαχείρισης στους τομείς παροχής ηλεκτρικής ενέργειας και τηλεπικοινωνιών και αντιμετώπιση θεσμικών εμποδίων για να ανοίξουν οι προοπτικές για την ανανεώσιμη ενέργεια και την αυξημένη ενεργειακή αποδοτικότητα	- Στήριξη της εταιρικοποίησης και ιδιωτικοποίησης των τηλεπικοινωνιών της Κύπρου, συμπεριλαμβανομένης βελτιωμένης οργάνωσης, δομής κεφαλαίου, διακυβέρνησης και κεφαλαιουχικής δαπάνης (είτε πριν ή κατά την ιδιωτικοποίηση) - Χρηματοδότηση πριν την ιδιωτικοποίηση στην Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου, στηρίζοντας την σχετική κανονιστική μεταρρύθμιση, τον διαχωρισμό και τις επενδύσεις με αυξανόμενη αξία, καθώς και την συμμετοχή στην τελική ιδιωτικοποίηση του τομέα της ενέργειας.	- Απόδειξη της βελτίωσης της απόδοσης και της παροχής υπηρεσιών, καθώς και των οικονομικών επιδόσεων σε επίπεδο πελάτη ως αποτέλεσμα της στήριξης πριν από την ιδιωτικοποίηση ή μετά την ιδιωτικοποίηση [<i>η βάση ορίζεται σε επίπεδο έργου σε TIM</i>] - Απόδειξη και ποιοτικός υπολογισμός της επιτυχημένης αναδιάρθρωσης & ιδιωτικοποίησης στον τομέα της ενέργειας [<i>βάση N/A</i>]

2.2	Οι υποδομές του τομέα των συγκοινωνιών, ιδιαίτερα των λιμένων, καθώς και των κοινοτικών και περιβαλλοντικών υποδομών, θα μπορούσαν να επωφεληθούν σημαντικά από την αναμόρφωση και την αναδιάρθρωση των επιχειρήσεων	Εισαγωγή συμμετοχής του ιδιωτικού τομέα σε ευρύτερη κλίμακα στις μεταφορές και τις δημοτικές επιχειρήσεις για την ενίσχυση της απόδοσης διαχείρισης	- Υποστήριξη της αυξημένης συμμετοχής του ιδιωτικού τομέα στον τομέα των λιμένων και παραθαλάσσιων υποδομών, καθώς και στις κοινοτικές και περιβαλλοντικές υποδομές υπό καθεστώς παραχώρησης. - Άμεση υποστήριξη με χρηματοδότηση καλά δομημένων ΣΔΙΤ που εισήχθησαν στην αγορά.	Απόδειξη των υπηρεσιών υποδομής που ανατέθηκαν με επιτυχία στον ιδιωτικό τομέα (π.χ. παραχωρήσεις/ΣΔΙΤ - αριθμός επιτυχημένων έργων και ποιοτικού υπολογισμού) [η βάση ορίζεται σε επίπεδο έργου σε TIM]
Δείκτης πλαισίου: Δ Σχετικοί δείκτες ATC για τους τομείς της ενέργειας, ΤΠΕ, συγκοινωνιών και κοινοτικού τομέα				

Θέμα 3: Αναδιάρθρωση των επιχειρήσεων: Υποστήριξη της επιχειρησιακής, διαχειριστικής και χρηματοοικονομικής αναδιάρθρωσης, καθώς και της πρόσβασης στην ηλεκτρική ενέργεια και την αποδοτικότητα των πόρων για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της διαφοροποίησης των τοπικών επιχειρήσεων σε όλο το νησί και την διευκόλυνση της εισαγωγής νέων προϊόντων και υπηρεσιών, καθώς και την επέκταση σε νέες αγορές.

Μεταβατικές προκλήσεις

- Ο τομέας των επιχειρήσεων πάσχει από θεμελιώδεις αδυναμίες και βρίσκεται σε επείγουσα ανάγκη αναδιάρθρωσης, μερικώς ως αποτέλεσμα προηγούμενων αδιάκριτων πρακτικών δανειοδότησης. Η αναδιάρθρωση στον τομέα των επιχειρήσεων είναι επίσης απαραίτητη για την στήριξη της αναδιάρθρωσης του τραπεζικού τομέα και την επίλυση των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Δεν υπάρχουν ιδιωτικές πηγές μετοχικού κεφαλαίου διαθέσιμες στην Κύπρο. Το ενδιαφέρον των στρατηγικών επενδυτών είναι περιορισμένο και οι εισροές ΑΞΕ, οι οποίες ήταν περίπου 1 δισεκατομμύριο ευρώ το 2011, κυρίως στους τομείς των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών και ακινήτων, έχουν καταρρεύσει κατά τη διάρκεια της κρίσης.
- Οι ΜΜΕ έχουν χτυπηθεί ιδιαίτερα βαριά από την δραστική συρρίκνωση των πιστώσεων από τις τράπεζες. Αυτό αφορά και την πρόσβαση σε μακροπρόθεσμη χρηματοδότηση και το κεφάλαιο κίνησης, εμποδίζοντας την διαφοροποίηση της οικονομίας. Καλυμμένη με τη σχετική απομόνωση ενός νησιού, η ανταγωνιστικότητα του τομέα των κυπριακών ΜΜΕ παραμένει περιορισμένη, και η πλειοψηφία των ΜΜΕ έχουν παραμείνει πολύ μικρές επιχειρήσεις. Η έλλειψη διεθνούς ανταγωνισμού και η υπερβολική στήριξη στον τραπεζικό και τον τομέα ακινήτων μεταξύ άλλων έχουν οδηγήσει σε σχετικά χαμηλά επίπεδα παραγωγικότητας και επιχειρηματικής εξειδίκευσης σε ορισμένες περιοχές, σε περιορισμένες διαχειριστικές ικανότητες και υγιή εταιρική διακυβέρνηση. Οι ανάγκες των ΜΜΕ ποικίλουν από βασικές διαχειριστικές ικανότητες, διαχείριση ανθρωπίνου δυναμικού και χρηματοοικονομικές αναφορές σε πιο περίπλοκες όπως ενεργειακή απόδοση, μάρκετινγκ, προώθηση των εξαγωγών και στήριξη για την εφαρμογή καινοτόμων διαδικασιών και ανάπτυξη προϊόντων.
- Πολλές εταιρίες υποφέρουν από ψηλό δανεισμό. Ένας μικρός αριθμός μεγαλύτερων εταιριών (κατασκευαστικές εταιρίες, εταιρίες τουρισμού και ακινήτων πιο συγκεκριμένα) αποτελούν την πλειοψηφία της αξίας των μη εξυπηρετούμενων δανείων στους ισολογισμούς των τραπεζών. Χρειάζεται βαθιά αναδιάρθρωση, που να συνδυάζει οικονομικές και επιχειρησιακές πτυχές. Ωστόσο, λείπουν η αντίστοιχη τεχνογνωσία και εμπειρία και το νομικό πλαίσιο χρειάζεται βελτίωση για να διευκολύνει την αναδιάρθρωση του χρέους στο τρέχον πλαίσιο βαθιάς ύφεσης. Η εταιρική διακυβέρνηση μπορεί επίσης να αποτελεί πρόκληση σε εταιρίες που κατέχονται και λειτουργούν στο στενό κύκλο οικογενειών, ένα κυρίαρχο μοντέλο στην Κύπρο. Απροθυμία στο άνοιγμα του ιδιοκτησιακού καθεστώτος και έλλειψη οικονομικής διαφάνειας μπορεί να βλάψουν την αναδιάρθρωση και να περιορίσουν τις προοπτικές επέκτασης.
- Τα υψηλά ενεργειακά κόστη υπονομεύουν περαιτέρω τις ιδιωτικές εταιρίες και σημαντικές επενδύσεις στην βελτίωση της βιωσιμότητας (συμπεριλαμβανομένων

βελτιώσεων ενεργειακής απόδοσης και καλύτερη διαχείριση υδάτινων πόρων) καθώς και οι εναλλακτικές πηγές ενέργειας είναι επειγόντως απαραίτητες για να αυξηθεί η ανταγωνιστικότητα και να βοηθήσουν τις προσπάθειες αναδιάρθρωσης των επιχειρήσεων. Η Κύπρος έχει ένα απομονωμένο ενεργειακό σύστημα χωρίς διασυνδέσεις με γειτονικές χώρες, και χαμηλό πληθυσμό διασκορπισμένο σε όλο το νησί. Το κύριο καύσιμο για την παραγωγή ενέργειας στο νησί είναι το εισαγόμενο βαρύ μαζούτ, ενώ οι ανανεώσιμες πηγές αναμένεται να αντιπροσωπεύουν περίπου το 20 τοις εκατό της συνολικής παραγωγής ισχύος σύμφωνα με τους στόχους της ΕΕ. Το κανονιστικό πλαίσιο και τα κυβερνητικά σχέδια για την στήριξη της ενεργειακής απόδοσης και των επενδύσεων στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας πρέπει να ενισχυθούν.

- Διεθνείς εταιρείες πετρελαίου έχουν κερδίσει το δικαίωμα να κάνουν υπεράκτιες γεωτρήσεις στην Κύπρο εξερευνώντας για φυσικό αέριο. Εάν αυτό βρεθεί σε σημαντική ποσότητα θα μπορούσε να αποτελέσει τη βάση για την κατασκευή μιας εγκατάστασης ΥΦΑ στο νησί και, ενδεχομένως, μιας βιομηχανίας διάθεσης. Η Κυπριακή Δημοκρατία κάνει προσπάθεια εισαγωγής φυσικού αερίου ως προσωρινή λύση μέχρι να γίνουν διαθέσιμες εγχώριες πηγές. Φυσικό αέριο μέσω αγωγού ή υγροποιημένο/συμπιεσμένο φυσικό αέριο θα μπορούσε επίσης να χρησιμοποιηθεί για την τροφοδότηση των σταθμών ηλεκτροπαραγωγής, αντικαθιστώντας το βαρύ μαζούτ με σπουδαίες βελτιώσεις όσον αφορά την ενεργειακή απόδοση και την ενεργειακή ασφάλεια. Μένει να αποδειχθεί αν μια μικρή τοπική αγορά και περιορισμένες δυνατότητες για βιομηχανική χρήση θα μπορούσαν να παρέχουν την σωστή οικονομία για τη χρήση του φυσικού αερίου.
- Η ενεργειακή ασφάλεια αποτελεί κυρίαρχο ζήτημα για ένα μικρό και απομονωμένο ενεργειακό σύστημα όπως της Κύπρου. Επί του παρόντος δεν υπάρχουν επαρκείς υποδομές συστήματος αποθήκευσης για να αποθηκεύσει αρκετά καύσιμα για τις μεταφορές και τις ανάγκες παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης. Πρέπει να χτιστούν υποδομές για στρατηγικά αποθέματα ώστε να εξασφαλιστεί η ενεργειακή ασφάλεια του νησιού. Η βελτίωση της υδατικής απόδοσης είναι ουσιώδης, καθώς η Κύπρος πάσχει από αυξανόμενη έλλειψη νερού με άμεσες συνέπειες για τα αποθέματα νερού, την γεωργία, καθώς και για τις βιομηχανίες που καταναλώνουν νερό και τις κατοικίες και τα εμπορικά κτίρια.

Επιχειρησιακή ανταπόκριση

- Η Τράπεζα θα συμμετάσχει επιλεκτικά, όπου αυτό είναι εφικτό, στην χρηματοοικονομική και επιχειρησιακή αναδιάρθρωση των μεγαλύτερων επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένης και της ολοκλήρωσης των εξελίξεων και αναμορφώσεων του προγράμματος, σε στενή συνεργασία με τις εμπορικές τράπεζες, με σκοπό την επίδειξη της επιτυχούς αναδιάρθρωσης. Η έμφαση θα δοθεί σε ένα μικρό αριθμό επιχειρήσεων όπου υπάρχει μια υγιής υποκείμενη επιχείρηση, αλλά μη βιώσιμη δομή της χρηματοδότησης, και όπου οι επενδύσεις της Τράπεζας μπορεί να βοηθήσουν το δυναμικό ανάπτυξης. Αυτό θα συνοδεύεται από ισχυρούς μηχανισμούς διακυβέρνησης. Εκτός από την αναδιάρθρωση εταιριών που συνεισφέρουν σημαντικά στα υψηλά μη εξυπηρετούμενα δάνεια στον τραπεζικό τομέα, η Τράπεζα θα στηρίζει επιλεκτικά την εισαγωγή νέων προϊόντων και την επέκταση σε νέες αγορές, ως μέρος των προσπαθειών της για αναδιάρθρωση των επιχειρήσεων.

- Η Τράπεζα θα επικεντρωθεί στην βελτίωση της βιωσιμότητας (συμπεριλαμβανομένης βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης, επέκτασης του τομέα ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, αναβάθμισης των υποδομών ενέργειας που είναι κρίσιμες για την υποστήριξη παραγωγής ανανεώσιμης ενέργειας, και καλύτερης διαχείρισης υδάτινων πόρων), και σε επενδύσεις σε νέες πηγές ενέργειας για να αυξήσει την ανταγωνιστικότητα των τοπικών επιχειρήσεων. Η Τράπεζα θα στηρίξει την αλλαγή στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από βαρύ μαζούτ σε καθαρότερα καύσιμα, και την επιλεκτική χρηματοδότηση επενδύσεων που σχετίζονται με το φυσικό αέριο, συμπεριλαμβανομένης χρηματοδότησης για τις τοπικές ΜΜΕ που αποτελούν μέρος της εφοδιαστικής αλυσίδας παροχής αγαθών και υπηρεσιών για τις εξωχώριες δραστηριότητες. Η Τράπεζα θα εξετάσει επίσης το ενδεχόμενο στήριξης εγκαταστάσεων αποθήκευσης ενέργειας με εμπορικά κριτήρια και άλλα μέτρα για την αύξηση της ενεργειακής ασφάλειας.
- Η Τράπεζα, σε όλο το νησί, θα παρέχει επιχειρηματικές συμβουλές και κατευθείαν χρηματοδότηση, σε επιλεκτική βάση και μέσω χρηματοδότησης μετοχικού κεφαλαίου/έναντι κεφαλαιακών συμμετοχών ή μέσω δανεισμού, κυρίως σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις που μπορούν να λειτουργήσουν ως πρότυπα και/ή να προχωρήσουν στο επόμενο επίπεδο όσον αφορά την εταιρική διακυβέρνηση και την επιχειρηματική συμπεριφορά. Αυτή η προσπάθεια θα συμπληρώνεται με ειδικά πιστωτικά όρια ΜΜΕ, τα οποία θα διοχετεύονται μέσω συνεταιρικών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Πιο συγκεκριμένα, σε πιο αναπτυγμένες περιοχές, η Τράπεζα θα θέσει ως στόχο την προώθηση της ενεργειακής ασφάλειας ανάμεσα σε ΜΜΕ.

Πολιτικός διάλογος

Η Τράπεζα αναμένει να έχει έντονο πολιτικό διάλογο σχετικά με την εφαρμογή αναδιάρθρωσης του χρέους και τη διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, καθώς και με την πιο βιώσιμη και αποδοτική χρήση των ενεργειακών και υδάτινων πόρων. Η Τράπεζα θα συνεργαστεί επίσης με τις αρμόδιες αρχές της Κυπριακής Δημοκρατίας, σε συντονισμό με την Ομάδα Στήριξης για την Κύπρο, ώστε να παράσχει υποστήριξη για να καταστούν εφικτές οι ιδιωτικές επενδύσεις που θα βελτιώσουν την ενεργειακή απόδοση και θα προωθήσουν τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

Η Τράπεζα σκοπεύει να παρέχει επιχειρηματικές συμβουλές σε όλη την επικράτεια του νησιού, σε συνεργασία με την ΕΕ και άλλους χρηματοδότες, τις αρχές της χώρας, και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη για την εξασφάλιση εστιασμένων προσπαθειών σε βασικούς τομείς υποστήριξης των ΜΜΕ καθώς και για να εξασφαλίσει την αειφορία της βοήθειας της Τράπεζας, δεδομένης της προσωρινής εντολής της.

Πλαίσιο αποτελεσμάτων για το Θέμα 3: Αναδιάρθρωση των επιχειρήσεων: Υποστήριξη της επιχειρησιακής, διαχειριστικής και χρηματοοικονομικής αναδιάρθρωσης, καθώς και της πρόσβασης στην ηλεκτρική ενέργεια και την αποδοτικότητα των πόρων για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της διαφοροποίησης των τοπικών επιχειρήσεων σε όλο το νησί.

	ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ	ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΔΕΙΚΤΕΣ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ
3.1	Ο τομέας των επιχειρήσεων πάσχει από θεμελιώδεις αδυναμίες και βρίσκεται σε επείγουσα ανάγκη αναδιάρθρωσης. Η αναδιάρθρωση στον τομέα των επιχειρήσεων είναι επίσης απαραίτητη για την στήριξη της αναδιάρθρωσης του τραπεζικού τομέα και την ανάλυση των μη εξυπηρετούμενων δανείων.	Βοήθεια για την επίτευξη χρηματοοικονομικής και επιχειρησιακής αναδιάρθρωσης στον επιχειρηματικό τομέα	- Υποστήριξη της χρηματοοικονομικής και επιχειρησιακής αναδιάρθρωσης μεγαλύτερων επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένης της ολοκλήρωσης έργων ανάπτυξης και ανακαίνισης, σε στενή συνεργασία με τις εμπορικές τράπεζες. Αυτό θα συνοδευτεί από ισχυρούς μηχανισμούς διακυβέρνησης. - Εκτός από την αναδιάρθρωση εταιριών που συνεισφέρουν σημαντικά στα υψηλά μη εξυπηρετούμενα δάνεια στον τραπεζικό τομέα, η Τράπεζα θα στηρίζει επιλεκτικά την εισαγωγή νέων προϊόντων και την επέκταση σε νέες αγορές, ως μέρος των προσπαθειών της για αναδιάρθρωση των επιχειρήσεων.	Απόδειξη της βελτίωσης της πελατειακής απόδοσης και των οικονομικών επιδόσεων, καθώς και αυξημένη παραγωγικότητα των εταιριών-πελατών λόγω της αναδιάρθρωσης [<i>η βάση ορίζεται σε επίπεδο έργου σε TIM</i>]

3.2	Η πρόσβαση και σε μακροπρόθεσμη χρηματοδότηση και σε κεφάλαιο κίνησης από τις ΜΜΕ βρίσκεται υπό αυστηρούς περιορισμούς, μεταξύ άλλων λόγω πρακτικών δανειοδότησης των τραπεζών με βάση εμπράγματα ασφάλειες και επίσης λόγω έλλειψης διαθέσιμων μη τραπεζικών χρηματοδοτήσεων και μετοχικών κεφαλαίων Η ανταγωνιστικότητα του τομέα των ΜΜΕ στο νησί παραμένει περιορισμένη	Διευκόλυνση της πρόσβασης σε χρηματοδότηση για τις ΜΜΕ και υποστήριξη για την ενίσχυση των διαχειριστικών ικανοτήτων, των χρηματοοικονομικών αναφορών και της εφαρμογής καινοτόμων διαδικασιών και ανάπτυξης προϊόντων.	- Πιστωτικά όρια ΜΜΕ που διοχετεύονται μέσω συνεταιρικών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. - Άμεση χρηματοδότηση, σε επιλεκτική βάση και μέσω χρηματοδότησης μετοχικού κεφαλαίου/έναντι κεφαλαιακών συμμετοχών ή μέσω δανεισμού, που μπορούν να λειτουργήσουν ως πρότυπα και/ή να προχωρήσουν στο επόμενο επίπεδο όσον αφορά την εταιρική διακυβέρνηση και την επιχειρηματική συμπεριφορά σε όλο το νησί. - Υπηρεσίες παροχής επιχειρηματικών συμβουλών ΜΜΕ	Απόδειξη της βελτίωσης στην παραγωγικότητα και/ή οικονομική επίδοση σε ΜΜΕ, άμεσα χρηματοδοτούμενη από την Τράπεζα ή συνιστώμενη από την SBS <i>[η βάση ορίζεται σε επίπεδο έργου σε TIM/SBS]</i>
3.3	Τα υψηλά ενεργειακά κόστη υπονομεύουν περαιτέρω τις ιδιωτικές εταιρείες και σημαντικές επενδύσεις στην βελτίωση της βιωσιμότητας καθώς και νέες πηγές ενέργειας είναι επείγοντως απαραίτητες για να αυξηθεί η ανταγωνιστικότητα και να βοηθήσουν τις προσπάθειες αναδιάρθρωσης των επιχειρήσεων.	Ανάπτυξη του θεσμικού πλαισίου και βοήθεια για την κλιμάκωση των προγραμμάτων ενεργειακής απόδοσης και διαφοροποίησης πηγών ενέργειας	- Ειδικά πιστωτικά όρια για την ενεργειακή απόδοση και την ανανεώσιμη ενέργεια - Στήριξη της βελτίωσης της βιωσιμότητας στους πελάτες για άμεση χρηματοδότηση - Στήριξη της αλλαγής στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας σε καθαρότερα καύσιμα, και της επιλεκτικής χρηματοδότησης επενδύσεων που σχετίζονται με το φυσικό αέριο, συμπεριλαμβανομένης χρηματοδότησης για τις τοπικές ΜΜΕ που αποτελούν μέρος της εφοδιαστικής αλυσίδας παροχής αγαθών και υπηρεσιών για τις εξωχώριες δραστηριότητες.	- Ο αριθμός των επενδύσεων ανανεώσιμων πηγών και ενεργειακής απόδοσης φτάνει στο στάδιο της εμπορικής λειτουργίας με την στήριξη της Τράπεζας <i>[βάση 0]</i> - Μείωση εκπομπών CO₂ ως αποτέλεσμα των δραστηριοτήτων της Τράπεζας <i>[βάση 0]</i>

3.3 Πιθανοί κίνδυνοι στην εφαρμογή εθνικής στρατηγικής

Η ικανότητα της Τράπεζας να αποδώσει την στρατηγική της στην Κύπρο και να επιτύχει το αναμενόμενο αποτέλεσμα μπορεί να επηρεαστεί από αρκετούς παράγοντες πέρα από την επιρροή και τον έλεγχο της Τράπεζας. Η Τράπεζα θα δουλέψει όσο καλύτερα μπορεί για να αντιμετωπίσει και να μετριάσει αυτούς τους κινδύνους μέσω δυναμικής και διαρκούς συνεργασίας με την κυβέρνηση καθώς και με τους διεθνείς συνεργάτες της.

Οι πιθανοί κίνδυνοι στην εφαρμογή στρατηγικής περιλαμβάνουν:

- ανεπαρκή πρόοδο στις νομικές και κανονιστικές μεταρρυθμίσεις που είναι απαραίτητες για την ανάλυση των μη εξυπηρετούμενων δανείων και τη συνέχιση της χρηματοδότησης για τον τομέα των επιχειρήσεων,
- πιθανές καθυστερήσεις στο πρόγραμμα ιδιωτικοποίησης ή ενδεχόμενες αναστροφές σε πολιτικές δεσμεύσεις καθώς και πιθανή εγκατάλειψη των προθέσεων για την αύξηση της χρήσης ιδιωτικών παραχωρήσεων,
- πιθανές δυσμενείς εξελίξεις σε διακοινοτικές σχέσεις που μπορεί να εμποδίσουν την ικανότητα της Τράπεζας να εργαστεί στο νησί.

3.4 Περιβαλλοντικές και κοινωνικές συνέπειες των συνιστώμενων δραστηριοτήτων της Τράπεζας

Η περιβαλλοντική και κοινωνική πολιτική και οι απαιτήσεις επιδόσεων της Τράπεζας θα ισχύουν για όλα τα προγράμματα που διεξάγονται στην Κύπρο. Η Τράπεζα θα συνεργαστεί στενά με πελάτες για την ανάπτυξη περιβαλλοντικών και κοινωνικών σχεδίων δράσης με στόχο τον μετριασμό πιθανών αρνητικών επιπτώσεων και την εξασφάλιση της συμμόρφωσης με τα κυπριακά εθνικά πρότυπα και τις σχετικές απαιτήσεις απόδοσης της ΕΤΑΑ. Η προσέγγιση της ΕΤΑΑ για τη διαχείριση των περιβαλλοντικών και κοινωνικών κινδύνων που συνδέονται με τα προγράμματα που υποστηρίζει συνεχίζει να είναι συμπληρωματική σε εκείνη άλλων ΔΧΟ (π.χ. της Παγκόσμιας Τράπεζας, ΔΟΧ και ΕΤΕπ). Ωστόσο, δεδομένων των πρόσφατων αναθεωρήσεων στην περιβαλλοντική και κοινωνική πολιτική της Τράπεζας (2014), προβλέπεται ότι η περιβαλλοντική και κοινωνική δημιουργία ικανοτήτων με πελάτες και δημοσίου και ιδιωτικού τομέα θα διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην συνολική επιτυχία της εθνικής στρατηγικής της Κύπρου.

Ένα από τα πιο πιεστικά περιβαλλοντικά θέματα που αντιμετωπίζει η Κύπρος είναι η αυξανόμενη ανισορροπία ανάμεσα στη ζήτηση και την διαθεσιμότητα υδάτινων πόρων. Όπως κι άλλες χώρες στην περιοχή της Μεσογείου, η Κύπρος έχει ημίξηρο κλίμα και περιορισμένους υδάτινους πόρους. Κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας, η ζήτηση για το νερό που παρέχεται από κυβερνητικές εταιρίες ύδρευσης υπερβαίνει επανειλημμένα τα υπάρχοντα αποθέματα. Σύμφωνα με τα Ηνωμένα Έθνη, οι δυο κύριοι τομείς κατανάλωσης νερού στην Κύπρο είναι η γεωργία (αντιπροσωπεύοντας το 70% της συνολικής χρήσης) και ο οικιακός τομέας (20%). Για την αντιμετώπιση αυτού, η κυβέρνηση έχει ξεκινήσει πολυάριθμα μέτρα προστασίας των υδάτινων πόρων ανά τα χρόνια, συμπεριλαμβανομένης αλλά όχι μόνο της κατασκευής φραγμάτων και υποδομών μεταφοράς, βελτιωμένα αρδευτικά συστήματα και μονάδες αφαλάτωσης. Ωστόσο, η Κύπρος συνεχίζει να έχει το μεγαλύτερο πρόβλημα νερού από όλη την Ευρώπη

Η διατήρηση και διαχείριση της βιοποικιλότητας αποτελεί επίσης προτεραιότητα για την Κύπρο. Η γεωγραφική θέση του νησιού το τοποθετεί κατά μήκος μιας από τις μεγαλύτερες

διαδρομές της περιοχής μετανάστευσης πτηνών στην Μεσόγειο, καθιστώντας το σημείο στάσης για περισσότερα από 300 είδη κάθε χρόνο. Επιπλέον, ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος εκτιμά ότι το 7% των τοπικών φυτών στο νησί (που αντιπροσωπεύουν περίπου 140 διαφορετικά είδη), είναι ενδημικά στην Κύπρο. Ιδιαίτερης σημασίας είναι τα κρατικά δάση του νησιού, τα οποία καλύπτουν το 17% του νησιού και περιορίζονται κυρίως στην οροσειρά του Τροόδους στο κεντρικό μέρος και στην οροσειρά του Πενταδάκτυλου στον Βορρά. Η οροσειρά του Τροόδους έχει ιδιαίτερη οικολογική σημασία, όχι μόνο επειδή περιέχει πλούσια ποικιλομορφία χλωρίδας και πτηνών, αλλά και επειδή τρέφει τις περισσότερες λεκάνες απορροής ποταμών και υδροφόρων οριζόντων του νησιού.

Δεδομένων των πολιτικών ευαισθησιών στην Κύπρο όσον αφορά τους τίτλους ιδιοκτησιών, η συμμόρφωση με συγκεκριμένες πτυχές της απαίτησης απόδοσης 5 της Τράπεζας για την *απόκτηση γης, την αναγκαστική επανεγκατάσταση και την οικονομική εκτόπιση* θα μπορούσε να παρουσιάσει ορισμένες προκλήσεις, ειδικά για εκείνα τα προγράμματα που τοποθετούνται στο βορρά. Για να αντιμετωπίσει το ζήτημα αυτό, η ETAA είναι αποφασισμένη να συνεργαστεί στενά με την κυβέρνηση, τους πελάτες μας και τα άτομα, τα οποία επηρεάζονται από το πρόγραμμα, για να εξασφαλίσει ότι πληρούνται οι απαιτήσεις της Τράπεζας. Η ETAA θα συνεργαστεί επίσης στενά με όλους τους πελάτες της για να μεγιστοποιήσει τα οφέλη όσον αφορά την πρόσβαση στην εργασία και/ή τις υπηρεσίες, ιδιαίτερα με όσους θεωρούνται ευάλωτοι⁵. Ενώ αυτό παρουσιάζει μια πρόκληση στην ETAA και τους πελάτες της, η περιβαλλοντική και κοινωνική δέουσα επιμέλεια της Τράπεζας θα σχεδιαστεί έτσι ώστε να εξασφαλίσει ότι θα αναγνωριστούν οι ευάλωτες ομάδες, οι οποίες μπορεί να επηρεαστούν δυσανάλογα από ένα πρόγραμμα. Αυτό θα επιτρέψει να τεθούν σε εφαρμογή και επαρκή μέτρα μετριασμού ως μέρος του σχεδιασμού του έργου, καθώς και παρεμβάσεις που θα ενισχύσουν την ικανότητα αυτών των ομάδων να επωφελούνται από τις δραστηριότητες του προγράμματος. Επιπλέον, η συμμετοχή των ενδιαφερομένων θα πρέπει να διεξαχθεί με έναν πολιτισμικά ευαίσθητο τρόπο που αποσκοπεί στο να συμπεριληφθεί η συμμετοχή τόσο των ανδρών όσο και των γυναικών και/ή εκείνων των ομάδων που διαφορετικά μπορεί να μην έχουν φωνή.

Τέλος, πολλές προτεραιότητες που έχει θέσει επί του παρόντος η Τράπεζα για την Κύπρο αναμένεται να έχουν περιβαλλοντικά και κοινωνικά οφέλη, όπως προγράμματα ενεργειακής απόδοσης, υποδομών και ανανεώσιμης ενέργειας (π.χ. ηλιακής ή αιολικής ενέργειας). Αυτά τα προγράμματα, μαζί με πρωτοβουλίες για περιβαλλοντική και κοινωνική δημιουργία ικανοτήτων και συγκεκριμένα μέτρα για τη στήριξη της συντήρησης των υδάτινων πόρων και της βιοποικιλότητας θα αποτελούν στόχο για τεχνική βοήθεια. Η ETAA θα παρέχει επίσης κατάρτιση σε τοπικές τράπεζες για να εξασφαλίσει την ικανότητα τους να εφαρμόσουν διαδικασίες περιβαλλοντικής και κοινωνικής δέουσας επιμέλειας σύμφωνα με τις αυστηρές απαιτήσεις της ίδιας της Τράπεζας ως ενδιάμεσου χρηματοδοτικού οργανισμού, προωθώντας έτσι την υγιή ανάπτυξη πρακτικών μέσα στον τομέα των ΜΜΕ.

⁵ Όπως επισημάνθηκε στην περιβαλλοντική και κοινωνική πολιτική της Τράπεζας (2014), οι ευάλωτες ομάδες αναφέρονται σε «ανθρώπους οι οποίοι, λόγω της ταυτότητας φύλου, σεξουαλικού προσανατολισμού, θρησκείας, εθνικότητας, κατάστασης ιθαγένειας, ηλικίας, αναπηρίας, οικονομικού μειονεκτήματος ή κοινωνικής κατάστασης μπορεί να επηρεαστούν περισσότερο αρνητικά από τις επιπτώσεις του προγράμματος σε σχέση με άλλους και των οποίων η ικανότητα να διεκδικήσουν ή να επωφεληθούν από τα οφέλη του προγράμματος μπορεί να περιοριστεί. Ευάλωτα άτομα και/ή ομάδες μπορούν επίσης να περιλαμβάνουν, αλλά δεν περιορίζονται σε, τους ανθρώπους που ζουν κάτω από το όριο της φτώχειας, τους ακτήμονες, τους ηλικιωμένους, τα νοικοκυριά με επικεφαλής γυναίκες και παιδιά, τους πρόσφυγες, τους εσωτερικά εκτοπισμένους, τις εθνοτικές μειονότητες, τις κοινότητες που εξαρτώνται από φυσικούς πόρους ή άλλους εκτοπισμένους που δεν μπορούν να προστατευθούν μέσω της εθνικής νομοθεσίας και/ή του διεθνούς δικαίου».

3.5 Συμπληρωματικότητα της ETAA στην και συνεργασία σύμφωνα με το ΠΟΠ και τις πολυμερείς τράπεζες ανάπτυξης

Η Τράπεζα θα εργαστεί στο πλαίσιο τού και συμπληρώνοντας το ΠΟΠ. Η πιθανή συμβουλευτική πολιτική και η ενίσχυση δημιουργίας ικανοτήτων θα είναι ως εκ τούτου περιορισμένες και θα επικεντρώνονται σε στενά όρια αναδιάρθρωσης του χρηματοπιστωτικού τομέα, συμπεριλαμβανομένης της αναδιάρθρωσης του χρέους του ιδιωτικού τομέα και της διαχείρισης μη εξυπηρετούμενων δανείων, καθώς και στην ιδιωτικοποίηση και σε θέματα σχετικά με την ιδιωτική παραχώρηση, την πιο βιώσιμη και αποδοτική χρήση ενέργειας και υδάτινων πόρων, και την πρόσβαση σε χρηματοδότηση και παροχή συμβουλών για ΜΜΕ, και θα συντονίζονται μέσω της Ομάδας Στήριξης για την Κύπρο (SGCY) της ΕΕ, καθώς και μέσω της συνεργασίας του γραφείου της ETAA με αντιπροσώπους των διεθνών εταίρων με βάση το ΠΟΠ και τους μόνιμους εμπειρογνώμονες της ΕΕ στην Κύπρο. Οι δράσεις της Τράπεζας σχετικά με τις ΜΜΕ μέσω κυπριακών εμπορικών τραπεζών θα επιδιώξουν συμπληρωματικότητα με τις παροχές του Ομίλου της ΕΤΕπ.

Οι δραστηριότητες της Τράπεζας στο βόρειο μέρος της Κύπρου θα συντονιστούν με την ΕΕ και άλλους χρηματοδότες μέσω της ανταλλαγής πληροφοριών ώστε να εξασφαλιστεί συμπληρωματικότητα και να αποφευχθούν οι επικαλύψεις, και αναμένεται να περιλαμβάνουν συγχρηματοδότηση τεχνικής βοήθειας για την χρηματοδότηση και παροχή συμβουλών των ΜΜΕ από τους χρηματοδότες, και πιθανή συγχρηματοδότηση δικαιοδικών έργων. Τις δραστηριότητες της Τρόικα στο βόρειο μέρος της Κύπρου διαχειρίζεται η ειδική ομάδα για την τουρκοκυπριακή κοινότητα, και τις εφαρμόζει στην πράξη μια ομάδα προγράμματος, η οποία χρησιμοποιεί ένα γραφείο υποστήριξης του προγράμματος στο βόρειο μέρος της Κύπρου για να διευκολύνει τις επαφές με την δικαιούχο κοινότητα.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1 - ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Η Κύπρος έχει δεσμευτεί και εφαρμόζει τις αρχές της πολυκομματικής δημοκρατίας, του πλουραλισμού και της οικονομίας της αγοράς σύμφωνα με τους όρους που καθορίζονται στο άρθρο 1 της συμφωνίας για την ίδρυση της Τράπεζας.

Υπάρχει το συνταγματικό και νομοθετικό πλαίσιο για μια πλουραλιστική κοινοβουλευτική δημοκρατία. Ο διαχωρισμός των εξουσιών, οι έλεγχοι και οι ισορροπίες στο πολιτικό σύστημα, και η διασφάλιση θεμελιωδών δικαιωμάτων και ενός ουσιαστικού ρόλου της κοινωνίας των πολιτών είναι σε μεγάλο βαθμό σύμφωνα με τα διεθνή και ευρωπαϊκά πρότυπα. Οι εκλογές διεξάγονται με τρόπο που κρίνεται από τον ΟΑΣΕ ότι είναι ελεύθερος και σύμφωνος με τα διεθνή πρότυπα.

Η Κύπρος, η οποία είναι μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης από το 2004, αξιολογήθηκε επανειλημμένα από την ΕΕ κατά τις διαπραγματεύσεις προσχώρησης της ότι πληροί τα πολιτικά κριτήρια της Κοπεγχάγης, συμπεριλαμβανομένων στην τελική έκθεση προόδου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και στην συνολική έκθεση παρακολούθησης για τις προετοιμασίες προσχώρησης της Κύπρου που εγκρίθηκαν μετά την υπογραφή της συνθήκης προσχώρησης στην ΕΕ⁶. Αυτά τα κριτήρια επικεντρώνονται στην σταθερότητα των θεσμών που εγγυώνται την δημοκρατία, το κράτος δικαίου, τα ανθρώπινα δικαιώματα, και την προστασία των μειονοτήτων, και είναι κοντά στα κριτήρια των διαδικασιών πολιτικής μεθοδολογίας που εγκρίθηκαν από το συμβούλιο διευθυντών της ΕΤΑΑ στις 25 Φεβρουαρίου 2013. Στην περίοδο από την ένταξη της στην ΕΕ, η Κύπρος έχει κάνει περαιτέρω πρόοδο σε όλους τους τομείς δημοκρατικών μεταρρυθμίσεων που καλύπτονται στις τέσσερις ενότητες που ακολουθούν.

Ταυτόχρονα παραμένουν συγκεκριμένες προκλήσεις, μερικές από τις οποίες σχετίζονται με την επίδραση στα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα της ιστορίας συγκρούσεων της Κύπρου και τη συνέχιση της *de facto* διαίρεσης του νησιού. Έχει σημειωθεί κάποια πρόοδος ανά τα χρόνια στην αντιμετώπιση αυτών των συγκεκριμένων θεμάτων.

Στις 11 Φεβρουαρίου 2014, οι ηγέτες της ελληνοκυπριακής και της τουρκοκυπριακής κοινότητας συμφώνησαν στο κείμενο μιας κοινής δήλωσης, ανοίγοντας το δρόμο για τη συνέχιση πλήρων διαπραγματεύσεων για μια ολοκληρωμένη πολιτική λύση. Σύμφωνα με την κοινή δήλωση, «Ο διακανονισμός θα βασίζεται σε δικαιοδική, διζωνική ομοσπονδία με πολιτική ισότητα όπως αυτή καθορίζεται στα σχετικά ψηφίσματα του συμβουλίου ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών και τις συμφωνίες υψηλού επιπέδου. Η ενωμένη Κύπρος, ως μέλος των Ηνωμένων Εθνών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, θα έχει μια ενιαία νομική προσωπικότητα και μια κυριαρχία, η οποία θα καθορίζεται ως η κυριαρχία που απολαμβάνουν όλα τα κράτη μέλη των Ηνωμένων Εθνών υπό τον χάρτη του ΟΗΕ και η οποία προέρχεται εξίσου από Ελληνοκύπριους και Τουρκοκύπριους»⁷.

Ελεύθερες εκλογές και αντιπροσωπευτική κυβέρνηση

Ελεύθερες, δίκαιες και ανταγωνιστικές εκλογές

Το τρέχον νομικό πλαίσιο παρέχει μια καλή βάση για δημοκρατικές εκλογές σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα, όπως αξιολογείται από το γραφείο του ΟΑΣΕ για τους Δημοκρατικούς

⁶ Έκθεση για την πρόοδο που έχει σημειώσει η Κύπρος ενόψει της ένταξης, ΕΚ, 2002. Συνολική έκθεση παρακολούθησης για την προετοιμασία της Κύπρου για προσχώρηση, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2004.

⁷ <http://www.uncyprustalks.org>

Θεσμούς και τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΟΑΣΕ/ΓΔΘΔΑ). Ωστόσο, συγκεκριμένες πτυχές της νομοθεσίας θα μπορούσαν να επωφεληθούν από περαιτέρω βελτίωση. Ο ΟΑΣΕ/ΓΔΘΔΑ έχει, συγκεκριμένα, προτείνει την θέσπιση στον εκλογικό νόμο από τον οποίο επί του παρόντος λείπουν διατάξεις σχετικές με διεθνείς και εγχώριους αμερόληπτους εκλογικούς παρατηρητές.

Οι εκλογές είναι γενικά ανταγωνιστικές, ξεκινώντας από τις διαδικασίες εγγραφής υποψηφίων που προσφέρουν μια διαφορετική επιλογή στο εκλογικό σώμα, και διεξάγονται σε ήρεμη ατμόσφαιρα. Οι υποψήφιοι είναι σε θέση να διεξάγουν ελεύθερα εκστρατείες. Υπάρχει υψηλός βαθμός εμπιστοσύνης του κοινού και εμπιστοσύνης στην αμεροληψία, τον επαγγελματισμό και την διαφάνεια της εκλογικής διοίκησης. Οι τελευταίες γενικές εκλογές, που πραγματοποιήθηκαν το 2011, αξιολογήθηκαν θετικά από τον ΟΑΣΕ/ΓΔΘΔΑ⁸.

Υπό το σύνταγμα του 1960, η Κύπρος έχει προεδρικό σύστημα κυβέρνησης με νομοθετικό σώμα που εκλέγεται για θητεία πέντε ετών. Το κοινοβούλιο αποτελείται από 80 μέλη (αυξήθηκε από 50 το 1985), 56 από τα οποία αντιπροσωπεύουν την ελληνοκυπριακή κοινότητα (αρχικά 35), ενώ 24 έδρες (κενές από το 1964) διατίθενται στην τουρκοκυπριακή κοινότητα.

Διαχωρισμός των εξουσιών και αποτελεσματικοί έλεγχοι και ισορροπίες

Το συνταγματικό και νομοθετικό πλαίσιο για μια πλουραλιστική κοινοβουλευτική δημοκρατία – ενισχυμένο από τον διαχωρισμό των εξουσιών και ελέγχους και ισορροπίες στο πολιτικό σύστημα, ανεξάρτητο νομοθετικό σώμα και καλά εδραιωμένες διαδικασίες νομοθετικής εποπτείας σε προβλεπόμενους τομείς λήψης αποφάσεων – έχει τεθεί στην Κύπρο και είναι σύμφωνο με τα διεθνή και ευρωπαϊκά πρότυπα. Το πεδίο εφαρμογής των εξουσιών του νομοθετικού σώματος να υποχρεώνει την κυβέρνηση σε λογοδοσία και να ασκεί κοινοβουλευτικό έλεγχο είναι σύμφωνο σε μεγάλο βαθμό με τα διεθνή πρότυπα. Έχει τεθεί ένα κατάλληλο σύστημα για την εξασφάλιση υποχρέωσης λογοδοσίας εκλεγμένων αξιωματούχων.

Η λειτουργία του κοινοβουλίου είναι σύμφωνη με δημοκρατικές πρακτικές. Μέλη της κυβέρνησης απαντούν γραπτώς σε ερωτήσεις από τα μέλη του κοινοβουλίου και συμμετέχουν σε ακροάσεις σε κοινοβουλευτικές επιτροπές. Δεν υπάρχει η πρακτική της τακτικής συμμετοχής της εκτελεστικής εξουσίας σε συνόδους ολομέλειας της βουλής για ερωτήσεις & απαντήσεις με μέλη του κοινοβουλίου. Οι κοινοβουλευτικές επιτροπές και τα μέλη του κοινοβουλίου ασκούν το δικαίωμα τους να θεσπίσουν και να τροποποιήσουν τη νομοθεσία.

Δικαίωμα άσκησης κυβερνητικής εξουσίας εκλεγμένων αξιωματούχων

Η Κύπρος έχει καθορίσει θεσμικές, νομικές και χρηματοοικονομικές ρυθμίσεις για τους εκλεγμένους αξιωματούχους ώστε να ασκούν αποτελεσματικά το δικαίωμα κυβερνητικής εξουσίας, οι οποίοι δεν περιορίζονται από μη δημοκρατικές δυνατότητες άσκησης βέτο ή άλλες αδικαιολόγητες επιρροές.

Κοινωνία των πολιτών, μέσα ενημέρωσης και συμμετοχή

Κλίμακα και ανεξαρτησία της κοινωνίας των πολιτών

⁸ ΟΑΣΕ/ΓΔΘΔΑ, Κυπριακή Δημοκρατία, Κοινοβουλευτικές εκλογές, Αποστολή εκλογικής αξιολόγησης, τελική έκθεση, 7 Σεπτεμβρίου 2011

Υπάρχει ικανοποιητικό νομικό πλαίσιο για οργανώσεις κοινωνίας των πολιτών και μια ζωντανή ανεξάρτητη κοινωνία των πολιτών.

Το δικαίωμα δημιουργίας συνδικαλιστικών οργανώσεων κατοχυρώνεται από το νόμο και τηρείται στην πράξη. Περισσότεροι από το 70 τοις εκατό των εργαζομένων ανήκουν σε ανεξάρτητες συνδικαλιστικές οργανώσεις.

Ανεξαρτησία και πλουραλισμός μέσων ενημέρωσης που λειτουργούν χωρίς λογοκρισία

Το περιβάλλον των μέσων ενημέρωσης στην Κύπρο ποικίλει και περιλαμβάνει πολυάριθμους δημόσιους και εμπορικούς ραδιοτηλεοπτικούς φορείς, προσφέροντας στους πολίτες ένα ευρύ φάσμα πολιτικών απόψεων. Τα μέσα λειτουργούν ελεύθερα και χωρίς λογοκρισία. Έχει τεθεί σε μεγάλο βαθμό ένα νομικό πλαίσιο σύμφωνο με τα διεθνή πρότυπα.

Ο δημόσιος τηλεοπτικός φορέας – Ραδιοφωνικό Ίδρυμα Κύπρου (ΡΙΚ) – έχει δυο εθνικά κανάλια τηλεόρασης και τέσσερα ραδιοφώνου, καθώς και δορυφορικό κανάλι για του Κυπρίους που ζουν στο εξωτερικό. Η εμπορική τηλεόραση περιλαμβάνει τέσσερα ιδιωτικά κανάλια, έναν αριθμό ραδιοφωνικών σταθμών, καθώς και τοπικούς τηλεοπτικούς φορείς. Η τηλεόραση παραμένει η κυρίαρχη πηγή πληροφόρησης του κοινού, από τη στιγμή που η κυκλοφορία των έντυπων μέσων ενημέρωσης είναι σχετικά περιορισμένη. Ενώ τα έντυπα μέσα ενημέρωσης είναι αυτορρυθμιζόμενα, τα ραδιοτηλεοπτικά μέσα ρυθμίζονται από την Αρχή Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου.

Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μια ραγδαία αύξηση στην πρόσβαση στο διαδίκτυο. Σύμφωνα με τη Διεθνή Ένωση Τηλεπικοινωνιών (ITU), το ποσοστό του πληθυσμού με πρόσβαση στο διαδίκτυο αυξήθηκε από 15,26 τοις εκατό το 2000 σε 65,45 τοις εκατό το 2013. Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης διαδραματίζουν ολοένα και σημαντικότερο ρόλο και μέχρι το τέλος του 2012, 51,2 τοις εκατό των Κυπρίων ήταν ενεργοί χρήστες του Facebook⁹.

Πολλαπλά κανάλια πολιτικής συμμετοχής και συμμετοχής των πολιτών στα κοινά

Υπάρχουν πολλαπλά κανάλια πολιτικής συμμετοχής και συμμετοχής των πολιτών στα κοινά. Υπάρχει σε μεγάλο βαθμό το σύστημα δημόσιων διαβουλεύσεων. Για κάθε νέο σχέδιο νομοθεσίας ζητείται η γνώμη των σχετικών κοινωνικών εταίρων που επηρεάζονται τόσο πριν από την έγκριση του νομοσχεδίου από την κυβέρνηση όσο και πριν από την υποβολή του στο κοινοβούλιο (οι διαφορετικές απόψεις από τις επηρεαζόμενες κοινωνικές ομάδες επισυνάπτονται στην υποβολή). Οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών προσκαλούνται συχνά σε ακροάσεις στις κοινοβουλευτικές επιτροπές.

Ελευθερία για τη δημιουργία πολιτικών κομμάτων και ύπαρξη οργανωμένης αντιπολίτευσης

Η ελευθερία δημιουργίας πολιτικών κομμάτων διασφαλίζεται από το σύνταγμα και εφαρμόζεται στην πράξη, όπως τονίζεται από την ύπαρξη μιας σημαντικής αντιπολίτευσης, ικανής να διεξάγει ελεύθερα εκστρατείες και να αντιτίθεται στις πρωτοβουλίες της κυβέρνησης. Το κύριο πολιτικό κόμμα της αντιπολίτευσης αυτή τη στιγμή έχει περισσότερο από το 33 τοις εκατό των εδρών στο εθνικό κοινοβούλιο και οι αντιπρόσωποί του διευθύνουν έναν αριθμό κοινοβουλευτικών επιτροπών. 10 πολιτικά κόμματα συμμετείχαν στις τελευταίες γενικές εκλογές στην Κύπρο, και έξι κόμματα αντιπροσωπεύονται σήμερα στο κοινοβούλιο.

Κράτος δικαίου και πρόσβαση στη δικαιοσύνη

⁹ ITU (2014), πρόσβαση μέσω: <http://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Pages/stat/default.aspx>; Internet World Stats (2013) <http://www.internetworldstats.com/europa.htm>

Υπεροχή του νόμου

Έχουν τεθεί απαραίτητες νομοθετικές και θεσμικές εγγυήσεις για την υπεροχή του νόμου. Οι πολίτες έχουν το δικαίωμα ελεύθερης και δίκαιης δίκης, και είναι ελεύθεροι από αυθαίρετη σύλληψη ή κράτηση. Στα χρόνια που προηγήθηκαν της ένταξης στην ΕΕ, η Κύπρος έκανε πρόοδο σε γενικές μεταρρυθμίσεις του δικαστικού σώματος και στην εναρμόνισή του με τα ευρωπαϊκά πρότυπα και την ευρωπαϊκή νομοθεσία. Οι εργασίες συνεχίστηκαν από τότε.

Ανεξαρτησία του δικαστικού σώματος

Η ανεξαρτησία του δικαστικού σώματος διασφαλίζεται από το σύνταγμα και έχουν τεθεί βασικές εγγυήσεις για την εξασφάλιση της αμεροληψίας του.

Κυβέρνηση και πολίτες υπόκεινται εξίσου στο νόμο

Το σύνταγμα εγγυάται την ισότητα των πολιτών ενώπιον του νόμου και αυτή η εγγύηση γενικά τηρείται στην πράξη, υποστηριζόμενη από ένα ανεξάρτητο δικαστικό σώμα.

Αποτελεσματικές πολιτικές και θεσμοί για την αποτροπή της διαφθοράς

Έχει τεθεί ένα επαρκές θεσμικό και νομικό πλαίσιο για την καταπολέμηση της διαφθοράς, όπως αξιολογείται από την ομάδα κρατών για την καταπολέμηση της διαφθοράς του Συμβουλίου της Ευρώπης (GRECO). Σύμφωνα με την έκθεση της ΕΕ για την καταπολέμηση της διαφθοράς, η οποία εκδόθηκε το 2014, η Κύπρος έδειξε αφοσίωση για την πρόληψη της διαφθοράς με την τροποποίηση της νομοθεσίας και την ίδρυση ενός συντονιστικού φορέα, αν και απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες για την ενίσχυση του συστήματος επιβολής¹⁰.

Στην τελευταία της έκθεση συμμόρφωσης για τα μέτρα που πήραν οι αρχές για την εφαρμογή των συστάσεων που εκδόθηκαν σε προηγούμενες εκθέσεις αξιολόγησης, η GRECO έκρινε ότι οι κυπριακές αρχές εφάρμοσαν ή εφάρμοσαν εν μέρει τα δυο τρίτα των συστάσεων. Ανάμεσα στα μέτρα που χρειάζονται περαιτέρω εφαρμογή είναι η έγκριση των τροποποιήσεων στον σχετικό νόμο ώστε να διασφαλιστεί η αποτελεσματική επιβολή κυρώσεων υποψηφίων σε εκλογές για παραβάσεις σχετικές με την υποβολή οικονομικών καταστάσεων¹¹.

Ο τελευταίος (2014) δείκτης αντίληψης της διαφθοράς της οργάνωσης της διεθνούς διαφάνειας (Transparency International), τοποθέτησε την Κύπρο ως 31^η ανάμεσα σε 174 χώρες, μια ευνοϊκή θέση συγκριτικά με χώρες όπου επενδύει σήμερα η ΕΤΑΑ, και ως προς αυτό τοποθετεί την Κύπρο περίπου στη μέση της λίστας των 28 κρατών μελών της ΕΕ¹².

Ατομικά και πολιτικά δικαιώματα

Ελευθερία λόγου, πληροφόρησης, συνείδησης, κυκλοφορίας, του συνέρχεσθαι και συνεταιρίζεσθαι, ιδιωτικής ιδιοκτησίας και θρησκευτική ελευθερία

Συνολικά τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα εξακολουθούν να τηρούνται στην Κύπρο. Η Κύπρος είναι συμβαλλόμενο μέρος σε όλες τις σημαντικές διεθνείς πράξεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Το σύνταγμα εξασφαλίζει τις βασικές ελευθερίες και τα δικαιώματα των πολιτών που αναγνωρίζονται στον διεθνή νόμο. Επομένως, η ελευθερία λόγου, πληροφόρησης, συνείδησης, κυκλοφορίας, του συνέρχεσθαι και συνεταιρίζεσθαι, ιδιωτικής

¹⁰ Έκθεση της ΕΕ για την καταπολέμηση της διαφθοράς, έκθεση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 3.2.2014

¹¹ GRECO, Έκθεση συμμόρφωσης για την Κύπρο, 5 Απριλίου 2013

¹² Διεθνής Διαφάνεια, Δείκτης αντίληψης της διαφθοράς (CPI), Δεκέμβριος 2014

ιδιοκτησίας και η θρησκευτική ελευθερία είναι πλήρως διασφαλισμένα. Το σύνταγμα και σχετικοί νόμοι απαγορεύουν τις διακρίσεις βασιζόμενες στο φύλο, τη φυλή, τη γλώσσα, τη θρησκεία, την εθνική ή κοινωνική προέλευση, την ιδιοκτησία, ή την κοινωνική θέση. Το Γραφείο του Διαμεσολαβητή είναι σχετικά αποτελεσματικό και σεβαστό από το κοινό.

Κάποια από τα θέματα στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σχετίζονται με τον αντίκτυπο της ιστορίας των συγκρούσεων της Κύπρου και την συνεχιζόμενη *de facto* διαίρεση του νησιού. Έχει σημειωθεί κάποια πρόοδος ανά τα χρόνια στην αντιμετώπιση αυτών των συγκεκριμένων θεμάτων. Για παράδειγμα, οι Τουρκοκύπριοι κάτοικοι σε περιοχές υπό τον έλεγχο της κυβέρνησης της Κυπριακής Δημοκρατίας μπορούν τώρα να προσθέσουν τα ονόματα τους στους εκλογικούς καταλόγους. Οι περιορισμοί στο δικαίωμα γάμου για τους Τουρκοκυπρίους που ζουν σε αυτές τις περιοχές έχουν καταργηθεί, και οι διαδικασίες για την προστασία των προσφύγων έχουν βελτιωθεί. Ωστόσο, συνεχίζουν να υποβάλλονται καταγγελίες από τους Τουρκοκυπρίους στην ειρηνευτική δύναμη των Ηνωμένων Εθνών στην Κύπρο (UNFICYP) για τις συνθήκες διαβίωσης σε περιοχές που ελέγχονται από την κυβέρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Η τελευταία αξιολόγηση της πορείας της Κύπρου στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο πλαίσιο της καθολικής περιοδικής επανεξέτασης (UPR) εγκρίθηκε το 2014. Κατά τη διάρκεια του προηγούμενου κύκλου, ο οποίος διεξήχθη το 2009, οι τρεις πρώτες συστάσεις περιλάμβαναν τα δικαιώματα της γυναίκας (23,68 τοις εκατό των συστάσεων), τις διεθνείς πράξεις (22,37 τοις εκατό) και τα δικαιώματα του παιδιού (19,74 τοις εκατό). Η Κύπρος δέχτηκε το 88,16 τοις εκατό ενός συνόλου 76 συστάσεων που έγιναν μέσω της διαδικασίας ελέγχου¹³.

Πολιτική συμμετοχή για γυναίκες, εθνοτικές και άλλες μειονότητες

Τα βασικά νομοθετικά στοιχεία για την ισότητα των δυο φύλων έχουν τεθεί στην Κύπρο. Η Κύπρος είναι συμβαλλόμενο μέρος της σύμβασης για την εξάλειψη κάθε μορφής διακρίσεων κατά των γυναικών (CEDAW) και έχει δεσμευτεί να δημιουργήσει ένα ευνοϊκό περιβάλλον για την προώθηση των γυναικών.

Ενώ η σταδιακή εναρμόνιση με την νομοθεσία της ΕΕ αποτέλεσε μεγάλη δύναμη πίσω από τις πολιτικές για τα δυο φύλα, οι γυναίκες εξακολουθούν να υποεκπροσωπούνται στην πολιτική ζωή. Το ποσοστό των γυναικών στο τρέχον εθνικό κοινοβούλιο είναι μόνο 10 τοις εκατό, μείωση σχετικά με την προηγούμενη σύνθεση του κοινοβουλίου (14 τοις εκατό). Αυτό θεωρείται ως αντιστροφή συγκριτικά με την προηγούμενη τάση για σταδιακή αύξηση του αριθμού των γυναικών μελών του κοινοβουλίου παράλληλης της αύξησης του ποσοστού των υποψηφίων γυναικών που κατεβαίνουν σε εθνικές εκλογές. Σήμερα υπάρχει μόνο μια γυναίκα υπουργός στην κυβέρνηση.

Παρά την νομοθεσία για ίση μεταχείριση ανδρών και γυναικών, συμπεριλαμβανομένου του νόμου για ίση αμοιβή, οι γυναίκες αμείβονται κατά μέσο όρο λιγότερο από τους άνδρες με ίσο επίπεδο επαγγελματικών προσόντων, και τα ποσοστά συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας είναι χαμηλότερα συγκριτικά με αυτά των ανδρών.

Η Κύπρος έχει επικυρώσει την σύμβαση πλαίσιο για την προστασία των εθνικών μειονοτήτων. Σύμφωνα με το σύνταγμα, όλοι οι πολίτες θεωρούνται ότι ανήκουν είτε στην ελληνοκυπριακή είτε την τουρκοκυπριακή κοινότητα. Κάθε άτομο που γίνεται πολίτης της

¹³ Ηνωμένα Έθνη, καθολική περιοδική επανεξέταση (UPR), Κύπρος, 2010 και στατιστικές πληροφορίες UPR

Κύπρου πρέπει να επιλέξει να γίνει μέλος μιας των δυο κοινοτήτων. Κάθε άτομο ηλικίας κάτω των 21 ανήκει στην κοινότητα του πατέρα του/της, μια γυναίκα γίνεται μέλος της κοινότητας του συζύγου της από το γάμο. Υπάρχουν τρεις συνταγματικά αναγνωρισμένες μειονοτικές εθνοτικές-θρησκευτικές ομάδες: Μαρωνίτες, Αρμένιοι και Λατίνοι. Καθεμία από αυτές έχει μια αποκλειστική έδρα στο κοινοβούλιο χωρίς δικαίωμα ψήφου.

Ελευθερία από την παρενόχληση, τον εκφοβισμό και τα βασανιστήρια

Έχουν τεθεί συνταγματικές διασφαλίσεις κατά της παρενόχλησης, του εκφοβισμού και των βασανιστηρίων και τηρούνται στην πράξη σε μεγάλο βαθμό. Μια αντιπροσωπεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την πρόληψη των βασανιστηρίων και της απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας (CPT) του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου πραγματοποίησε μια περιοδική επίσκεψη στην Κύπρο το Σεπτέμβριο του 2013 για να αξιολογήσει την πρόοδο που σημειώθηκε από την προηγούμενη επίσκεψη το 2008 και τον βαθμό στον οποίο εφαρμόστηκαν οι συστάσεις της επιτροπής. Η έκθεση και η ανταπόκριση της κυβέρνησης στις συστάσεις που έγιναν από την CPT δεν έχουν εκδοθεί ακόμα. Ωστόσο, στην τελευταία έκθεση μετά την επίσκεψη της επιτροπής το 2008, η οποία εκδόθηκε στις 6 Δεκεμβρίου 2012, ενώ αναγνώριζε της προσπάθειες των κυπριακών αρχών, σημείωνε επίσης ότι οι συνθήκες των κρατήσεων και των υπηρεσιών υγείας στα αστυνομικά τμήματα και τις φυλακές παραμένουν δύσκολες¹⁴.

¹⁴ Συμβούλιο της Ευρώπης, Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την πρόληψη των βασανιστηρίων και της απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας (CPT).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2 – ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ

*Η Κύπρος εντάχθηκε στην Ευρωζώνη την 1η Ιανουαρίου 2008

Κύπρος

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Παραγωγή και δαπάνες <i>(Ποσοστιαία αλλαγή σε πραγματικούς όρους)</i>							
ΑΕΠ	5,1	3,6	-1,9	1,3	0,4	-2,4	-5,4
Ιδιωτική κατανάλωση	10,3	7,9	-7,6	1,5	1,3	-1,9	-5,8
Δημόσια κατανάλωση	1,3	6,1	6,8	1,0	-0,2	-3,8	-5,0
Ακαθάριστες επενδύσεις παγίου κεφαλαίου	13,4	6,0	-9,7	-4,9	-8,7	-18,3	-21,6
Εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	6,2	-0,5	-10,7	3,8	4,4	-2,5	-4,2
Εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	13,4	8,5	-18,6	4,8	-0,2	-5,4	-14,1
Αγορά εργασίας <i>(Ποσοστιαία αλλαγή)</i>							
Μέσες ακαθάριστες μηνιαίες αποδοχές στην οικονομία (ετήσιος μέσος όρος)	3,8	6,0	3,9	2,4	2,8	1,7	-1,6
Πραγματική αύξηση μισθών σε τοπική νομισματική μονάδα ¹⁵	1,6	1,6	3,7	0,0	-0,7	-1,4	-2,0
Ποσοστό ανεργίας	3,5	3,3	6,0	5,5	8,9	12,7	16,0
Τιμές <i>(Ποσοστιαία αλλαγή)</i>							
Τιμές καταναλωτή (ετήσιος μέσος όρος), ΕνΔΤΚ	2,2	4,4	0,2	2,6	3,5	3,1	0,4
Τιμές καταναλωτή (τέλος του έτους), ΕνΔΤΚ	3,7	1,8	1,6	1,9	4,2	1,5	-1,3
Δημοσιονομικοί δείκτες <i>(επί τοις εκατό του ΑΕΠ)</i>							
Ισοζύγιο γενικής κυβέρνησης ¹⁶	3,5	0,9	-6,1	-5,3	-6,3	-6,4	-5,4
Έσοδα γενικής κυβέρνησης	44,8	43,1	40,1	40,9	39,9	39,4	40,3
Δαπάνες γενικής κυβέρνησης	41,3	42,1	46,2	46,2	46,3	45,8	45,8
Δημόσιο χρέος	58,8	48,9	58,5	61,3	71,5	86,6	111,7
Νομισματικός και χρηματοπιστωτικός τομέας <i>(Ποσοστιαία αλλαγή)</i>							
Προσφορά χρήματος (M2, τέλος του έτους) ¹⁷	...	...	3,9	10,4	-3,4	-0,8	-22,8
Πιστώσεις στον ιδιωτικό τομέα (τέλος του έτους) ¹⁸	...	...	8,3	8,8	4,6	1,3	-5,6
Ποσοστό μη εξυπηρετούμενων δανείων	...	...	...	11,7	16,0	26,6	42,1
Επιτόκια και συναλλαγματικές ισοτιμίες <i>(Επί τοις εκατό ανά έτος)</i>							
Επιτόκιο καταθέσεων ευρώ ¹⁹	...	2,00	0,25	0,25	0,25	0,00	0,00
Βασικά επιτόκια	...	2,50	1,00	1,00	1,00	0,75	0,25
Επιτόκιο δανεισμού ευρώ	...	3,00	1,75	1,75	1,75	1,50	0,75
<i>(Ευρώ ανά δολάριο ΗΠΑ)</i>							
Συναλλαγματική ισοτιμία (τέλος του έτους)	0,68	0,72	0,69	0,75	0,77	0,76	0,73
Συναλλαγματική ισοτιμία (ετήσιος μέσος όρος)	0,73	0,68	0,72	0,75	0,72	0,78	0,75
Εξωτερικός τομέας <i>(Επί τοις εκατό του ΑΕΠ)</i>							
Τρέχουσες συναλλαγές	...	-15,6	-10,7	-9,8	-3,4	-6,9	-1,9
Εμπορικό ισοζύγιο	...	-11,4	-5,5	-6,2	-4,3	-3,1	1,9
Εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	...	45,0	40,2	41,3	42,9	42,9	43,9
Εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	...	56,4	45,7	47,5	47,2	46,0	42,0
Ισοζύγιο αγαθών	...	-32,4	-25,5	-26,8	-24,3	-21,8	-17,8
Εξαγωγές εμπορευμάτων	...	6,9	5,9	6,5	7,9	8,1	9,1
Εισαγωγές εμπορευμάτων	...	39,3	31,4	33,3	32,2	29,9	26,9
Άμεσες ξένες επενδύσεις	...	-5,2	13,2	0,4	0,7	6,8	1,0
Απόθεμα εξωτερικού χρέους	328,0	447,4	544,1	491,9	468,2	448,5	348,0
Εξωτερικό δημόσιο χρέος	13,5	13,7	23,6	30,3	37,9	43,7	67,9
Ιδιωτικό εξωτερικό χρέος	314,5	433,7	520,5	461,6	430,3	404,8	280,1
Πληροφοριακά στοιχεία <i>(Μονάδες μέτρησης όπως υποδεικνύονται)</i>							
Πληθυσμός (τέλος του έτους, χιλιάδες)	776	797	819	840	862	866	858
ΑΕΠ (σε εκατομμύρια ευρώ)	15.901	17.157	16.853	17.406	17.878	17.720	16.504
Κατά κεφαλήν ΑΕΠ (σε ευρώ)	20.700	21.800	20.900	21.000	21.000	20.500	19.000
ΑΞΕ, καθαρές (σε εκατομμύρια ευρώ)	...	-890	2.224	65	132	1.197	169
Εξωτερικό χρέος (σε εκατομμύρια ευρώ)	51.919	76.760	91.705	85.618	83.709	79.470	57.440
Εξωτερικό χρέος/εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών (αναλογία)	...	9,9	13,5	11,9	10,9	10,4	7,9
Προσφορά χρήματος (M2, τέλος του έτους επί τοις εκατό του ΑΕΠ)**	...	236,6	250,2	267,4	251,7	251,9	208,9

¹⁵ Μέσο ποσοστό πληθωρισμού αφαιρούμενο από την % αλλαγή των μέσων ακαθάριστων μηνιαίων αποδοχών

¹⁶ Καθαρός δανεισμός/Καθαρή δανειοδότηση στα πλαίσια του ΕΤΑ

¹⁷ Προσφορά χρήματος Κύπριου κατοίκου (M2)

¹⁸ Πιστώσεις ιδιωτικού τομέα εξαιρουμένων εικονικών εταιριών

¹⁹ Τα επιτόκια είναι από το Δεκέμβριο κάθε έτους

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3 – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΩΝ ΠΡΟΚΛΗΣΕΩΝ

Διάρθρωση της αγοράς	Θεσμοί της αγοράς	Βασικές προκλήσεις:
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ		
Γεωργικές επιχειρήσεις		
Μέτρια	Μέτριοι	- Αύξηση υδατικής απόδοσης της γεωργικής παραγωγής - Στήριξη των επενδύσεων της διαφοροποίησης των προϊόντων για προστιθέμενη αξία και για αύξηση της ανταγωνιστικότητας
Βιομηχανία και υπηρεσίες		
Αμελητέα	Αμελητέοι	Το επιχειρηματικό περιβάλλον παραμένει γενικά ευνοϊκό για τις επιχειρήσεις, αλλά η εκτέλεση των συμβάσεων εξακολουθεί να αποτελεί βασική πρόκληση που θα μπορούσε να περιορίσει τις δυνατότητες ανάπτυξης, ιδίως για τις ΜΜΕ. Η Κύπρος πρέπει να εγκρίνει τη νομοθεσία περί αφερεγγυότητας, μια βασική προϋπόθεση του ΠΟΠ.
Ακίνητη περιουσία		
Μέτρια	Μικροί	- Αύξηση της διείσδυσης της αγοράς καινοτόμων κατασκευαστικών τεχνικών και τεχνολογιών, συμπεριλαμβανομένης της ενεργειακής απόδοσης και βιωσιμότητας - Περαιτέρω αύξηση της παροχής προσφοράς σύγχρονων εμπορικών ιδιοκτησιών και φιλοξενίας - Περαιτέρω εξορθολογισμός της γραφειοκρατίας που σχετίζεται με την ακίνητη περιουσία
ΤΠΕ		
Μικρή	Μικροί	- Ιδιωτικοποίηση της σταθερής τηλεφωνίας και περαιτέρω ενίσχυση του ανταγωνισμού στην κατηγορία των ενσύρματων γραμμών - Περαιτέρω ανάπτυξη των τηλεπικοινωνιακών υποδομών (ευρυζωνικό διαδίκτυο) - Διασφάλιση της πλήρους εφαρμογής του κανονιστικού πλαισίου της ΕΕ
ΕΝΕΡΓΕΙΑ		
Φυσικοί πόροι		
Μέτρια	Μέτριοι	- Ενίσχυση της λειτουργίας και της ανεξαρτησίας των ρυθμιστικών αρχών - Διασφάλιση διαφανούς και χωρίς διακρίσεις πρόσβασης τρίτων σε υποδομές εισαγωγών και μεταφορών στον τομέα του πετρελαίου και του φυσικού αερίου - Στήριξη της εισόδου πρόσθετων ιδιωτικών και διεθνών φορέων στον παραγωγικό τομέα του πετρελαίου και του φυσικού αερίου
Βιώσιμη ενέργεια		
Μέτρια	Μέτριοι	- Εισαγωγή τελών που αντικατοπτρίζουν το κόστος για όλους τους καταναλωτές - Ενίσχυση της θεσμικής ικανότητας για την ανάπτυξη της ενεργειακής απόδοσης και των προγραμμάτων ανανεώσιμης ενέργειας - Ανάπτυξη ικανότητας εκτέλεσης θεσμικών έργων σχετικά με

Διάρθρωση της αγοράς	Θεσμοί της αγοράς	Βασικές προκλήσεις:
		την αλλαγή κλίματος
Ισχύς		
Μεγάλη	Μέτριοι	- Αύξηση της εταιρικοποίησης και διαχωρισμός της κρατικής επιχείρησης κοινής ωφελείας - Εισαγωγή ανταγωνισμού από τον ιδιωτικό τομέα τόσο στην παραγωγή όσο και στην λιανική προμήθεια ενέργειας - Ενίσχυση της λειτουργίας και της ανεξαρτησίας των ρυθμιστικών αρχών - Μείωση της έντασης άνθρακα της παραγωγής
ΥΠΟΔΟΜΕΣ		
Νερό και λύματα		
Μέτρια	Μικροί	- Εισαγωγή συμμετοχής του ιδιωτικού τομέα σε ευρύτερη κλίμακα - Περαιτέρω μείωση σε απώλειες νερού
Αστικές συγκοινωνίες		
Μέτρια	Μικροί	
Δρόμοι		
Μέτρια	Μέτριοι	- Περαιτέρω βελτιώσεις και εισαγωγή συμβάσεων βάσει απόδοσης για όλες τις συμβάσεις συντήρησης - Ανάπτυξη προγραμμάτων ΣΔΙΤ σύμφωνα με τη διεθνή βέλτιστη πρακτική.
Σιδηρόδρομοι*		
N/A	N/A	▪
ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ		
Τραπεζικές εργασίες		
Μέτρια	Μέτριοι	- Διευκόλυνση της αναδιάρθρωσης του τραπεζικού τομέα - Μείωση των υψηλών επιπέδων αποθεμάτων μη εξυπηρετούμενων δανείων - Αντιμετώπιση νομικών εμποδίων για την αναδιάρθρωση του χρέους και την επίλυση των μη εξυπηρετούμενων δανείων - Διευκόλυνση των βελτιώσεων στα πρότυπα εταιρικής διακυβέρνησης
Ασφαλιστικές και άλλες χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες		
Μικρή	N/A	- Διευκόλυνση της επέκτασης της μη τραπεζικής χρηματοδότησης, όπως η χρηματοδοτική μίσθωση και η πρακτορεία επιχειρηματικών απαιτήσεων στις ΜΜΕ - Διευκόλυνση της ανάλυσης των μη εξυπηρετούμενων δανείων με την υποστήριξη εταιριών διαχείρισης περιουσιακών στοιχείων μη εξυπηρετούμενων δανείων και πλατφόρμες εξυπηρέτησης του χρέους
Πολύ μικρές, μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις		
N/A	Μέτριο	- Διεύρυνση της πρόσβασης στη χρηματοδότηση των ΜΜΕ - Διευκόλυνση των βελτιώσεων σε πρακτικές δανειοδότησης από δανειοδότηση με βάση εμπράγματα ασφάλειες σε βασισμένες στην ταμειακή ροή - Διευκόλυνση της παροχής συμβουλών στις ΜΜΕ για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των εταιριών, ιδιαίτερα στο βόρειο τμήμα της Κύπρου
Ιδιωτική συμμετοχή μετοχικού κεφαλαίου		

Διάρθρωση της αγοράς	Θεσμοί της αγοράς	Βασικές προκλήσεις:
N/A	N/A	
Κεφαλαιαγορές**		
Μέτρια	Μικροί	▪ Αναδιάρθρωση και ανακεφαλαιοποίηση του τραπεζικού συστήματος και αποκατάσταση των φυσιολογικών διατραπεζικών αγορών ▪ Καθιέρωση ενός αποτελεσματικού πλαισίου διακυβέρνησης στον τοπικό ιδιωτικό τομέα για την ενίσχυση της εμπιστοσύνης των επενδυτών και την ώθηση των επενδύσεων ▪ Πλήρες πρόγραμμα ιδιωτικοποίησης σε δημόσιες υπηρεσίες, υποδομές και σε άλλους τομείς ως προσθήκη στα προς επένδυση μετοχικά κεφάλαια στην τοπική αγορά.

* Δεν υπάρχει σιδηροδρομική υπηρεσία στην Κύπρο

** Επιβλήθηκαν διοικητικοί περιορισμοί και έλεγχοι κεφαλαίου ως απάντηση στην κρίση το Μάρτιο του 2013. Παράλληλα με την απώλεια της εμπιστοσύνης των επενδυτών, αυτό διαχώρισε εν μέρει την Κύπρο από τις κεφαλαιαγορές της Ευρωζώνης

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΧΑΣΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ		
Διαστάσεις του χάσματος ένταξης	Χάσμα ένταξης	Βασικές προκλήσεις:
Περιοχές		
Πρόσβαση σε υπηρεσίες	Μεγάλο	■ αυξανόμενη πρόσβαση σε υποδομές και υπηρεσίες που ενισχύουν σημαντικά τις οικονομικές δυνατότητες του τοπικού πληθυσμού, ειδικά σε σχέση με τη βελτιωμένη υγεία, την πρόσβαση στην απασχόληση, την κατάρτιση ή τις επιχειρηματικές δραστηριότητες
Αγορά εργασίας	Μέτριο	■ βελτίωση της πρόσβασης σε τοπικές θέσεις εργασίας και των συνεχιζόμενων αναντιστοιχιών δεξιοτήτων ■ ενίσχυση μέτρων για την επισημοποίηση της απασχόλησης, ιδιαίτερα σε αγροτικές περιοχές
Νεολαία		
Διάρθρωση της αγοράς εργασίας και ευκαιρίες για τους νέους	Μέτριο/Μεγάλο	■ αύξηση της ευελιξίας της αγοράς εργασίας για τη μείωση των εμποδίων εισόδου στην αγορά, ιδίως σχετικά με την ευελιξία προσλήψεων/απολύσεων ■ ανάπτυξη αποτελεσματικών διόδων μετάβασης από την κατάρτιση στην απασχόληση μέσω συνεργασιών μεταξύ των εργοδοτών και των φορέων παροχής εκπαίδευσης (στα επίπεδα της δευτεροβάθμιας και της επαγγελματικής εκπαίδευσης), για την καλύτερη αντιστοίχιση των θέσεων εργασίας και τη δημιουργία θέσεων μαθητείας
Ποσότητα και ποιότητα εκπαίδευσης	Μέτριο/Μεγάλο	■ ενθάρρυνση του ιδιωτικού τομέα να ασχοληθεί εκτενέστερα με τον σχεδιασμό και την υλοποίηση των προγραμμάτων κατάρτισης για την αντιμετώπιση της αναντιστοιχίας δεξιοτήτων και τη βελτίωση της απασχολησιμότητας των νέων που εισέρχονται στην αγορά εργασίας, π.χ. μέσω των τομεακών συμβουλίων δεξιοτήτων ■ δημιουργία ισχυρότερων διόδων μετάβασης από την κατάρτιση στην απασχόληση με την ενθάρρυνση συνεργασιών μεταξύ εργοδοτών και εκπαιδευτικών ιδρυμάτων μέσω υποτροφιών, πρακτικής άσκησης και εισαγωγής ευκαιριών μάθησης με βάση την εργασία ■ βελτίωση της ποιότητας και της διαθεσιμότητας της εκπαίδευσης
Φύλο		

Νομικοί κανονισμοί	Μέτριο	τη βελτίωση της επιβολής του νόμου σχετικά με τις κρατικές εγγυήσεις για την διασφάλιση της ισότητας των φύλων, ιδίως σε σχέση με τα ίσα δικαιώματα ιδιοκτησίας
Πρόσβαση στις υπηρεσίες υγείας	Μεγάλο	ενίσχυση των μέτρων για τη μείωση του ποσοστού μητρικής θνησιμότητας στη χώρα μέσω της βελτιωμένης ευαισθητοποίησης και της πρόσβασης σε ποιοτική ιατρική περίθαλψη
Εργασιακή πολιτική και πρακτική	Μέτριο/Μεγάλο	μείωση των διακρίσεων με βάση το φύλο στον τομέα της απασχόλησης και υποστήριξη της ανάπτυξης πολιτικής κατά των διακρίσεων
Απασχόληση και ιδιοκτησία εταιριών	Μέτριο	- ενίσχυση της παροχής συμβουλευτικής σταδιοδρομίας στο επίπεδο της δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, προκειμένου να προσελκύσει περισσότερες γυναίκες φοιτήτριες σε σταδιοδρομίες - κίνητρα για τον ιδιωτικό τομέα ώστε να υιοθετήσει πρότυπα ίσων ευκαιριών απασχόλησης - βελτίωση της πρόσβασης σε υπηρεσίες παιδικής μέριμνας, προκειμένου να προσελκύσει περισσότερες γυναίκες να συμμετέχουν στο εργατικό δυναμικό
Πρόσβαση στην χρηματοδότηση	Μικρό	- υποστήριξη των χρηματοδοτικών οργανισμών στην ανάπτυξη των χρηματοοικονομικών και ιδιαίτερα των μη χρηματοοικονομικών προϊόντων (π.χ. επιχειρηματικές δεξιότητες και κατάρτιση των χρηματοοικονομικών γνώσεων) που να απευθύνονται ειδικά σε γυναίκες επιχειρηματίες στον τομέα των ΜΜΕ. - κίνητρα για τους χρηματοδοτικούς οργανισμούς ώστε να επανεξετάσουν τις απαιτήσεις εμπράγματος ασφάλειας για τις επιχειρήσεις με επικεφαλής γυναίκες, π.χ. με την αποδοχή του μισθού του αιτούντος (αντί γης ή περιουσίας) ως εμπράγματα εξασφάλιση

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 4 – ΝΟΜΙΚΗ ΜΕΤΑΒΑΣΗ

Εισαγωγή

Το παράρτημα αυτό παρέχει κριτική ανάλυση σε επιλεγμένα νομικά θέματα που σχετίζονται με την επενδυτική στρατηγική της Τράπεζας στην Κύπρο κατά την προσεχή περίοδο. Βασίζεται στις εκτιμήσεις των εμπορικών νόμων που διεξήγαγε το πρόγραμμα νομικής μετάβασης (Legal Transition Programme) της ETAA²⁰. Για ευκολία αναφοράς, η ανάλυση παρουσιάζεται κατά μήκος των τριών κύριων στρατηγικών προσανατολισμών που ορίζονται στην παρούσα στρατηγική της χώρας.

1. Ενίσχυση του χρηματοπιστωτικού τομέα

Νομοθεσία για τις αγορές κινητών αξιών

Το βασικό πλαίσιο που διέπει την έκδοση και τις αγοραπωλησίες κινητών αξιών στην Κύπρο περιλαμβάνει, συγκεκριμένα, τον περί Δημόσιας Προσφοράς και Ενημερωτικού Δελτίου Νόμο του 2005, τον περί των Πράξεων Προσώπων που Κατέχουν Εμπιστευτικές Πληροφορίες και των Πράξεων Χειραγώγησης της Αγοράς (Κατάχρηση Αγοράς) Νόμο του 2005, τον περί Επενδυτικών Υπηρεσιών και Δραστηριοτήτων και Ρυθμιζόμενων Αγορών Νόμο του 2007 έως 2012, τους περί των Προϋποθέσεων Διαφάνειας (Κινητές Αξίες προς Διαπραγμάτευση σε Ρυθμιζόμενη Αγορά) Νόμους του 2007 και 2009 και τον περί Καλυμμένων Αξιογράφων Νόμο του 2010, μεταξύ άλλων.

Ως μέλος της ΕΕ, η Κύπρος απολαμβάνει ένα σχετικά υψηλό επίπεδο εξειδίκευσης των νόμων που σχετίζονται με κεφαλαιαγορές. Τα προκαταρκτικά αποτελέσματα μιας αξιολόγησης που ανέλαβε πρόσφατα η Τράπεζα αναφέρουν ότι η τοπική νομοθεσία προβλέπει μια γενική ρύθμιση για τις εκδόσεις μετοχικού κεφαλαίου και χρεογράφων, σχετικές γνωστοποιήσεις, απαιτήσεις εισαγωγής και διασφαλίσεις κατά της εκμετάλλευσης εμπιστευτικών πληροφοριών. Τα προκαταρκτικά αποτελέσματα δείχνουν επίσης ότι έχουν τεθεί νόμοι που παρέχουν ένα πλαίσιο συντάξεων με πολλαπλές βαθμίδες, και τα οποία ενημερώθηκαν το 2006 σύμφωνα με την οδηγία της ΕΕ για τα συνταξιοδοτικά ταμεία. Ωστόσο, δεν υπάρχει «παραδοσιακή» βαθμίδα 2 στο συνταξιοδοτικό σύστημα. Η συμμόρφωση με τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (ΔΠΧΑ) είναι υποχρεωτική για τις εταιρίες που είναι εισηγμένες στο χρηματιστήριο.

Παρά την παρουσία ενός ισχυρού κανονιστικού πλαισίου στους παραπάνω τομείς, η τρέχουσα οικονομική κρίση στην Κύπρο θεωρείται ότι σχετίζεται με κακά πρότυπα εταιρικής διακυβέρνησης και εποπτείας στον τραπεζικό τομέα. Οι κυβερνητικές πολιτικές πρόσφατα κυριαρχήθηκαν από την αντιμετώπιση της κρίσης, και ιδιαίτερα, από την ενίσχυση του νομικού πλαισίου για τη διαχείριση των δημόσιων οικονομικών και την αντιμετώπιση των νομικών πτυχών της αναδιάρθρωσης των χρεοκοπημένων τραπεζών. Επιπλέον, νέοι κανόνες για τους ελέγχους κεφαλαίου περιορίζουν το ύψος των κονδυλίων που μπορούν να μεταφερθούν στο εξωτερικό.

Τα προκαταρκτικά αποτελέσματα της αξιολόγησης της ETAA δείχνουν ότι η Κύπρος θα μπορούσε να επωφεληθεί από σαφέστερους κανόνες για την προστασία των δικαιωμάτων των κατόχων ομολογιώνσε περιπτώσεις πτώχευσης. Επιπλέον, θα μπορούσε να ενισχυθεί η

²⁰ Βλ. www.ebrd.com/law

διαδικασία για την εγγραφή ειδικών επενδυτών που θεσπίστηκε με τον περί Δημόσιας Προσφοράς και Ενημερωτικού Δελτίου Νόμο του 2005.

2. Υποστήριξη του προγράμματος ιδιωτικοποίησης των αρχών

Τηλεπικοινωνίες

Η κύρια νομική βάση για τη ρύθμιση των ηλεκτρονικών επικοινωνιών στην Κύπρο είναι ο περί Ρυθμίσεως Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών Νόμος (Ν. 51(I)/2012), που δημοσιεύθηκε στις 18 Μαΐου 2012. Αυτός ο νόμος μετέφερε το πλαίσιο ηλεκτρονικών επικοινωνιών του 2009 της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) στην εθνική νομοθεσία. Την χάραξη της πολιτικής για τον τομέα έκανε το Υπουργείο Συγκοινωνιών και Έργων, και η ρυθμιστική αρχή είναι το Γραφείο Επιτρόπου Ρυθμίσεως Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΓΕΡΗΕΤ).

Η Κύπρος είναι κράτος μέλος της ΕΕ, με πλήρως ελευθερωμένες αγορές ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Ως κράτος μέλος έχει αναλάβει να εφαρμόσει τα αναγκαία μέτρα εφαρμογής σχετικά με το ψηφιακό θεματολόγιο της ΕΕ για την Ευρώπη (DAE). Για να συμμορφωθεί με τις υποχρεώσεις της στον τομέα αυτό, η Κύπρος έχει εγκρίνει ένα ολοκληρωμένο σχέδιο (2012-2020) για την προώθηση της εδραίωσης των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας (ΤΠΕ), αναπτύσσοντας την Κύπρο σε μια οικονομία που βασίζεται στη γνώση, με τίτλο «Ψηφιακή Στρατηγική για την Κύπρο», η οποία εγκρίθηκε τον Φεβρουάριο του 2012.

Ενώ οι αγορές και της κινητής και της σταθερής τηλεφωνίας απελευθερώθηκαν επίσημα το 2003, ο ουσιαστικός ανταγωνισμός άρχισε να πραγματοποιείται μόλις το 2006 μετά την επιβολή κανονιστικών επανορθωτικών μέτρων από την υφιστάμενη Αρχή Τηλεπικοινωνιών Κύπρου (Cyta), μετά την ολοκλήρωση των αναλύσεων της σχετικής αγοράς του ΓΕΡΗΕΤ. Πολλά τέτοια μέτρα έχουν συνεχιστεί, με την απουσία μιας πλήρως ανταγωνιστικής αγοράς, καθώς το ΓΕΡΗΕΤ έχει διεξάγει διαδοχικές αναλύσεις της αγοράς.

Οι κύριοι ανταγωνιστές της Cyta είναι (α) η MTN με βάση τη Νότια Αφρική, (β) η Primetel, ένας φορέας σταθερής τηλεφωνίας και εικονικού δικτύου κινητής τηλεφωνίας (MVNO), η οποία απέκτησε πρόσφατα την τρίτη άδεια δικτύου κινητής τηλεφωνίας και (γ) η Cablenet, μια επιχείρηση καλωδιακής τηλεόρασης η οποία αγόρασε πρόσφατα ένα τοπικό εξειδικευμένο MVNO. Άδειες κινητής τηλεφωνίας τέταρτης γενιάς έχουν ήδη εκδοθεί και οι υπηρεσίες αναμένεται να ξεκινήσουν το 2015.

Ενώ έχουν τυπικά τεθεί σε ισχύ όλες οι αναγκαίες εγγυήσεις για τον ανταγωνισμό, και άλλοι φορείς έχουν εισέλθει στην αγορά, η υφιστάμενη Cyta εξακολουθεί να διατηρεί ένα αρκετά μεγάλο μερίδιο αγοράς τόσο στις αγορές της σταθερής όσο και της κινητής τηλεφωνίας. Αν και παρουσιάζει μείωση, το μερίδιο αγοράς σταθερής τηλεφωνίας της Cyta είναι το υψηλότερο για ένα εδραιωμένο στην ΕΕ και το μερίδιο αγοράς κινητής τηλεφωνίας της είναι ένα από τα υψηλότερα. Ένα από τα βασικά ζητήματα που αναφέρουν οι ανταγωνιστικοί φορείς ως αναστολέα για τον καλύτερο ανταγωνισμό είναι η ανικανότητά τους να αποκτήσουν εύκολη και έγκαιρη πρόσβαση σε αγωγούς της Cyta σε βιώσιμο κόστος.

Ένα σχέδιο ιδιωτικοποίησης για την Cyta εγκρίθηκε από το υπουργικό συμβούλιο τον Δεκέμβριο 2013. Τον Μάρτιο του 2014 θεσπίστηκε ένα νομικό πλαίσιο για τη διαδικασία ιδιωτικοποίησης και η ιδιωτικοποίηση έχει προγραμματιστεί να ολοκληρωθεί μέχρι το τέλος του 2015.

Ενώ οι ηλεκτρονικές επικοινωνίες είναι σημαντικός συνεισφέρων της ίδιας της κυπριακής οικονομίας, ο ρόλος του τομέα ως κινητήρια δύναμη ανάπτυξης και εξέλιξης σε όλους τους τομείς της οικονομίας, ιδίως στην αγορά των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, είναι που κάνει την συνεχή και αυστηρή εφαρμογή του διαρκώς εξελισσόμενου πλαισίου της ΕΕ ένα κρίσιμο μέσο για την προσέλκυση των επενδύσεων που είναι απαραίτητες για την εγκατάσταση τεχνολογιών επόμενης γενιάς. Αν και η ΕΤΑΑ δεν έχει σήμερα άμεσες επενδύσεις στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών στην Κύπρο, επιθυμεί ωστόσο να δει ένα διαφανές, ευνοϊκό για τις επενδύσεις και πλήρως συμβατό με την ΕΕ ρυθμιστικό καθεστώς να διατηρείται ως μέσο για την ενίσχυση της ελκυστικότητας του τομέα σε ιδιώτες επενδυτές και την ασφάλεια των επενδύσεών τους, και είναι έτοιμη να παράσχει τεχνική βοήθεια στις αρχές του εν λόγω τομέα.

Η κύρια ανάπτυξη του τομέα που αναμένεται σύντομα έως μεσοπρόθεσμα είναι η ιδιωτικοποίηση της Cyta. Σε αντίθετη περίπτωση, στο κανονιστικό μέτωπο, η προσοχή κατά πάσα πιθανότητα θα επικεντρωθεί στην συνέχιση της εφαρμογής του πλαισίου της ΕΕ και στις προσπάθειες του ΓΕΡΗΕΤ να διευκολύνει όσο το δυνατόν περισσότερο τον τομέα του περιβάλλοντος για την επίτευξη του ψηφιακού θεματολογίου, μέσω της εφαρμογής της ψηφιακής στρατηγικής για την Κύπρο.

Όπως και για τις περισσότερες χώρες μέλη της ΕΕ, μεταξύ των προκλήσεων της Κύπρου για το μέλλον είναι και το να συμβαδίζει με το εξελισσόμενο πλαίσιο της ΕΕ και να διασφαλίζει την αποτελεσματική εφαρμογή του, ως μέρος του ψηφιακού θεματολογίου. Ιδιαίτερη σημασία από αυτήν την άποψη έχουν οι ρυθμιστικοί καταλύτες που περιβάλλουν τις πρωτοβουλίες της Κύπρου για τις ευρυζωνικές τεχνολογίες και τη δημιουργία ενός περιβάλλοντος που να είναι επαρκώς ευνοϊκό τόσο για την προσέλκυση νέων επενδύσεων όσο και για την επιτάχυνση των σχεδιαζόμενων επενδύσεων. Η αυστηρή επιβολή της έγκαιρης πρόσβασης στη δημιουργία αγωγών διέλευσης καλωδίων με βιώσιμους όρους, η αποτελεσματική εφαρμογή των διατάξεων σχετικά με τα δικαιώματα διέλευσης και η εξασφάλιση της συνεχιζόμενης αποτελεσματικής ρύθμισης των φορέων με σημαντική δύναμη στην αγορά μετά την ιδιωτικοποίηση της Cyta, θα συμβάλουν σημαντικά στην επίτευξη των στόχων του ψηφιακού θεματολογίου.

3. Στήριξη για την αναδιάρθρωση των επιχειρήσεων

Νομοθεσία περί αφερεγγυότητας

Η αφερεγγυότητα και η αναδιάρθρωση ρυθμίζονται κυρίως από το εταιρικό δίκαιο (Κεφάλαιο 113). Το εταιρικό δίκαιο είναι εμπνευσμένο σε μεγάλο βαθμό από τον Περί Εταιρών Νόμο της Αγγλίας και της Ουαλίας του 1948. Αν και έχει τροποποιηθεί εκτενώς ώστε να συμβαδίζει με την νομοθεσία της ΕΕ, μεγάλο μέρος, συμπεριλαμβανόμενων εκείνων που σχετίζονται με την εξυγίανση και την εκκαθάριση, παραμένουν αμετάβλητα από πριν κερδίσει το νησί την ανεξαρτησία του από το ΗΒ το 1960. Σε περιπτώσεις αφερεγγυότητας, τα δικαστήρια στην Κύπρο ακολουθούν τα αγγλικά προηγούμενα σχετικά με τους νόμους όπου δεν υπάρχει τοπικό προηγούμενο, και υπάρχει αφθονία τέτοιων προηγούμενων, η οποία κάνει τον κυπριακό νόμο αφερεγγυότητας βολικό έδαφος για τους περισσότερους Βρετανούς ασκούμενους.

Η αφερεγγυότητα αναφέρεται στην ανικανότητα μιας εταιρίας να αποπληρώσει χρέη με τα οποία επιβαρύνθηκε. Η αφερεγγυότητα ορίζεται ως η διαδικασία όπου μια εταιρία που έχει χρέη βρίσκεται σε εκκαθάριση, και ο εκκαθαριστής της αποσκοπεί στην εξόφληση των οφειλών από το ενεργητικό της εταιρίας.

Παρά την έντονη τάση της να υιοθετεί αγγλικούς νόμους, η Κύπρος δεν έχει κάποια σύγχρονη μορφή διαδικασίας αναδιοργάνωσης για την αφερεγγυότητα όπως το Company

Voluntary Arrangement (CVA) και τη Διοίκηση (Administration) του HB. Ωστόσο, η Κύπρος αναγνωρίζει το 'σχέδιο διακανονισμού', το οποίο μπορεί να είναι ευέλικτο εργαλείο στις αναδιρθρώσεις, αν και δεν έχει το πλεονέκτημα ενός χρεωστασίου στις ενέργειες των πιστωτών. Επιπλέον, η εκκαθάριση μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την πώληση επιχειρήσεων με συνέχιση των δραστηριοτήτων τους από εξασφαλισμένο πιστωτή, αλλά αυτό παραμένει μια λύση αυτοβοήθειας και όχι μια συλλογική διαδικασία αφερεγγυότητας για το όφελος όλων των πιστωτών.

Οι εκκαθαριστές καλούν για μεταρρυθμίσεις κυρίως μέσω της υιοθέτησης αποτελεσματικών εργαλείων αναδιάρθρωσης που χρησιμοποιούνται σύμφωνα με το δίκαιο της Αγγλίας και της Ουαλίας, τα οποία την παρούσα στιγμή δεν είναι εφαρμόσιμα σύμφωνα με τον κυπριακό νόμο αφερεγγυότητας. Το πλαίσιο αφερεγγυότητας και αναδιάρθρωσης στην Κύπρο θα μπορούσε έτσι να επωφεληθεί από την αναγνώριση των διαδικασιών CVA και Διοίκησης.

Το CVA στοχεύει στην επίτευξη ενός σχεδίου διάσωσης για την εταιρία ή απλά στην διευκόλυνση της διανομής των ενεργητικών της εταιρίας σε πιστωτές²¹. Το CVA επιδιώκει να δεσμεύσει τους διαφωνούντες πιστωτές στις συστάσεις που γίνονται από την εταιρία ώστε να μπορέσει να έρθει σε συμφωνία με όλους τους πιστωτές της. Για να εγκριθούν οι συστάσεις, περισσότερο από το ήμισυ της πλειοψηφίας στην αξία των μετόχων και περισσότερα από τα τρία τέταρτα στην αξία των πιστωτών πρέπει να ψηφίσουν υπέρ του CVA. Τα CVA έχουν το πλεονέκτημα ενός χρεωστασίου, κρίσιμο στην επίτευξη των στόχων του. Κατά τη διάρκεια του χρεωστασίου, δεν μπορεί να κατασχεθεί η εξασφάλιση και οι διαδικασίες δεν μπορούν να ξεκινήσουν ή να συνεχιστούν ενάντια στην εταιρία ή την ιδιοκτησία της παρά μόνο με την συγκατάθεση του δικαστηρίου. Η αγγλικός νόμος Διαχείρισης έχει το πλεονέκτημα του ότι επιτρέπει την διάσωση εταιριών με οικονομικές δυσκολίες και τους επιτρέπει (ή τουλάχιστον όσον αφορά τις δραστηριότητες τους) να συνεχίσουν τις δραστηριότητες τους.

Εκτέλεση συμβάσεων / δικαστική ικανότητα

Το κυπριακό σύνταγμα ορίζει αυστηρή διάκριση των εξουσιών, και το σύστημα δικαιοσύνης είναι γενικά επηρεασμένο σε βάθος από το εθιμικό δίκαιο της Αγγλίας.

Το κυπριακό δικαστικό σύστημα γενικά θεωρείται ανεξάρτητο και αμερόληπτο, και οι κυβερνητικές αρχές θεωρείται ότι σέβονται την δικαστική ανεξαρτησία. Σχετικά, υπάρχουν αποδείξεις ότι υπάρχει υψηλή εμπιστοσύνη του κοινού στο δικαστικό σύστημα. Δεν υπάρχουν διαρθρωτικά προβλήματα που να επιβάλλουν εγχώριες δικαστικές εντολές. Η κύρια ανησυχία όσον αφορά το κυπριακό δικαστικό σύστημα είναι ο αργός ρυθμός των δικαστικών διαδικασιών και οι αναμενόμενες καθυστερήσεις, προβλήματα που σύμφωνα με το ΠΟΠ χρειάζονται προσοχή. Ως απάντηση, οι αρχές ανέλαβαν να παρέχουν πιο λεπτομερή στατιστικά για τις δικαστικές καθυστερήσεις και τη διάρκεια των δικαστικών διαδικασιών, και να θεσπίσουν νομοθεσία για να καθιερώσουν ένα διοικητικό δικαστήριο, ώστε να ελαφρύνουν το φορτίο υποθέσεων του Ανώτατου Δικαστηρίου.

Οι μεταρρυθμίσεις στο κυπριακό δικαστικό σύστημα συνεχίζονται και πιθανόν να περιλαμβάνουν: την εισαγωγή ενός ηλεκτρονικού δικαστικού συστήματος, τη δημιουργία εμπορικών δικαστηρίων, την προώθηση διαδικασιών μικροδιαφορών, την θέσπιση ενός διοικητικού δικαστηρίου, και ένα νέο σύστημα αξιολόγησης των δικαστικών αποτελεσμάτων. Επί του παρόντος, μόνο επιλεγμένες πρόσφατες αποφάσεις εκδίδονται στην

²¹ Clifford Chance, *A Guide to European Restructuring and Insolvency Procedures*, σελ. 25-26.

ιστοσελίδα του Ανώτατου Δικαστηρίου. Επιπλέον, σημαντικές επερχόμενες μεταρρυθμίσεις του εμπορικού δικαίου, όπως η έγκριση ενός αποτελεσματικού νόμου αποκλεισμού, θα χρειαστεί να συνοδευτούν από την κατάλληλη δικαστική κατάρτιση.